

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Pavel Vagenknecht

**Strana svobodných občanů – česká
podoba euroskepticismu**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 11. dubna 2011

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval svým rodičům za soustavnou podporu ve studiu. Také děkuji doc. Šaradínovi za veškerou pomoc při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. Euroskepticismus – definice	10
1.2 Pozitivní a negativní vymezení	11
1.3 Typologie – klasifikace politických subjektů podle postojů k evropské integraci	13
1.3.1 Taggartova a Szczerbiakova typologie	13
1.3.2 Typologie Petra Kopeckého a Case Muddeho.....	15
1.3.3 Contiho a Verzichelliho typologie	17
1.3.4 Typologie Petra Kanioka.....	19
1.3.5 Typologie podle Sørensa Riishøje	20
1.3.6 Typologie Christophera Flooda.....	21
1.4 Euroskepticismus ve střední Evropě	22
2. Analytická část.....	25
2.1 Vznik Strany svobodných občanů – odklon od ODS	25
2.2 Vznik Strany svobodných občanů – reflexe v médiích	26
2.3 Aplikace vybraných typologií na případ Strany svobodných občanů ..	28
2.4 Svobodní ve volbách.....	34
2.4.1 Volby do Evropského parlamentu.....	35
2.4.2 Volby do Poslanecké sněmovny 2010.....	38
2.4.3 Pearsonův koeficient.....	42
ZÁVĚR	43
PRAMENY A LITERATURA.....	46
ABSTRAKT	50
ABSTRACT	51
ANOTACE.....	52

ÚVOD

Nedlouho po sametové revoluci, jakmile začala opadávat vlna euforie z nově nabyté svobody, docházelo postupně ke konsolidaci československé a posléze české zahraniční politiky. V rámci debat o směru, který by měla Česká republika (ČR) ve své zahraniční politice zaujmout, se začala projevovat jedna priorita. Byl jí vstup ČR do Evropské unie (EU). Na tomto zcela zásadním kroku, jehož symbolická hodnota spočívala v myšlence „návratu“ do Evropy, se v zásadě shodovala většina politické scény. Všeobecný konsenzus narušovali snad jen komunisté a v době, kdy ještě byli relevantní politickou silou také Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa. Podstatná část 90. let tak byla naplněna přípravami na vstup do EU a podnikáním nezbytných kroků ke splnění všech požadavků, které byly na kandidátské země kladeny.

Ještě předtím, než ke vstupu do EU došlo, bylo možné zaznamenat jisté známky odporu proti myšlence evropské integrace. Tento prvotní odpor vycházel z různých ideologických pozic a byl zpočátku velmi sporadický. Zlomovým bodem se ovšem stal 1. květen roku 2004, kdy se ČR spolu s dalšími devíti zeměmi stala členem EU. Veškeré formy protestu směřující proti transferu části státní suverenity na nadnárodní struktury tím dostaly zcela novou podobu. EU se pro antievropské strany a hnutí stala jakýmsi pomyslným „terčem“, něčím, proti čemu se dalo pohodlně vymezovat a co je možné opakovaně označovat za viníka ekonomických neúspěchů země, negativních následků imigrační politiky apod.

Již v této době bylo možné pozorovat zvýšený výskyt slova *euroskepticismus* především ve sdělovacích prostředcích, ale i v politickém diskursu. Téměř revoluci v četnosti výskytu tohoto pojmu pak znamenaly debaty předcházející schvalování Lisabonské smlouvy (LS) v Parlamentu ČR v první polovině roku 2009. V reakci na úspěšně dokončenou ratifikaci této reformní smlouvy, během které hrál kromě prezidenta republiky důležitou roli i Ústavní soud, pak vzniklo několik politických stran. Pro tyto nově vzniklé subjekty se vymezování proti EU a kritika LS staly nosným tématem, na kterém se začaly profilovat. Jednou z těchto stran byla i Strana svobodných

občanů (Svobodní). Právě euroskepticismus v ČR reprezentovaný Svobodnými je tématem této bakalářské diplomové práce.

Práce ověřuje následující hypotézy:

- (1) Strana svobodných občanů představuje v českém prostředí nejtvrdší možnou formu euroskepticismu. Ve všech hlavních typologiích, které se tímto fenoménem zabývají, spadá vždy do skupiny, která představuje nejtvrdší odpor proti EU.*
- (2) Čím vyšší je při volbách do Evropského parlamentu a Poslanecké sněmovny v jednotlivých regionech podpora Občanské demokratické strany, tím vyšší je i podpora Svobodných.*

Vzhledem k době a okolnostem vzniku Svobodných první hypotéza předpokládá, že tato strana bude v rámci nejvýznamnějších typologií, které v této práci uvádím, vždy zařazena do nejvíce euroskeptické skupiny. Pokud by se tato hypotéza potvrdila, jednalo by se o případ na české politické scéně unikátního politického subjektu, který, ač se prezentuje vysokou mírou odporu k EU, není tzv. „single issue“ subjektem – tedy stranou, která se zaměřuje pouze na evropskou problematiku a o přízeň voličů se uchází pouze ve volbách do Evropského parlamentu. Druhá hypotéza vychází z předpokladu, že Svobodní přitahují téměř výhradně pravicové voliče nespokojené s politikou ODS a jejich volební podpora je tím pádem vyšší v těch krajích, kde se tradičně daří i ODS. Ke zjištění tohoto vztahu bude použito grafické porovnání výsledků obou stran na úrovni krajů a použit bude i Pearsonův koeficient na úrovni okresů.

K docílení efektivnější analýzy je kladena i výzkumná otázka: *Informovala média v době vzniku Svobodných o této straně výhradně v souvislosti s odporem proti LS?*

Výběr tématu práce byl v prvé řadě motivován autorovým zájmem o danou problematiku a snahou o lepší pochopení fenoménu euroskepticismu

jako takového. Dá se jistě namítnout, že by bylo vhodnější jako předmět výzkumu vybrat stranu, která se těší vyšší volební podpoře než Svobodní. Proč tedy právě tato strana? Ke Svobodným se přihlásila řada známých osobností a vznik této strany přivítalo i několik stran působících mimo rámec ČR. Na rozdíl od některých jiných uskupení, která sama sebe považují taktéž za euroskeptické, se Svobodní drží stranou populistických gest a nejsou ani stranou založenou na jedné osobě, jakou je například Suverenita Jany Bobošíkové, kde se tento personální aspekt projevuje dokonce i v názvu strany. Svobodní nejsou ani nějakým těžko definovatelným politickým uskupením lavírujícím mezi ideologiemi z obou stran politického spektra, jak je tomu u některých protievropských stran. Z těchto důvodů se dají považovat za kultivovanou euroskeptickou politickou stranu. Svobodní, nebo v tomto případě forma opozice vůči EU, kterou představují, jsou pro autora této práce zajímavým předmětem výzkumu.

Metodologicky vychází tato práce z empiricko - analytického přístupu, přičemž hlavní roli hrají v této práci kvalitativní metody. Především pro druhou část je stěžejní obsahová analýza programu Svobodných, který se dá považovat za oficiální stanovisko strany, na jehož principech se shodují všichni vedoucí představitelé i členové Svobodných. Dále je v práci použit rozbor veřejných prohlášení a deklarácí hlavních představitelů strany. V první části práce vzhledem k její povaze je stěžejní metodou deskripce. Práce má formu případové studie.

Celá práce je rozdělena na dvě hlavní části. V první z nich se věnuji teoretickému vymezení euroskepticismu a hlavním typologiím. Faktem je, že dnes neexistuje ucelená, všeobecně přijímaná definice tohoto fenoménu, která by ho vystihovala ve všech aspektech. Důvodů pro to je celá řada – od jeho relativní novosti až po velmi odlišné prameny antievropských postojů v každé zemi, kde se vyskytuje. Tato kapitola se tedy soustředí nejprve na vymezení pojmu *euroskepticismus* a to jak pozitivní tak negativní pojetí. Dále je rozebíráno několik hlavních studií, které se pokouší fenomén euroskepticismu typologizovat. Tato část práce je důležitá pro nastínění přehledu dosavadního výzkumu euroskepticismu a svůj význam má i vzhledem k druhé části práce.

Druhá část práce je pak částí analytickou. Je zde nejprve nastíněn samotný vznik Svobodných a pozornost je věnována také mediální reflexi vzniku strany. Dále se zaměřuji na zařazení této strany do kategorií euroskepticismu od několika nejvýznamnějších autorů, kterými jsem se zabýval v první části práce. Jako další bod analýzy je pak pozornost věnována srovnání volební podpory Svobodných a ODS ve všech krajích.

Problematikou euroskepticismu se v českém prostředí zabývá intenzivně jen několik autorů. Jedním z nich je Petr Kaniok, jehož dizertační práce *„Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jehostranických projevů“* byla důležitým zdrojem této práce. Dalším českým autorem, který je často citován, je Vlastimil Havlík. Tito autoři se věnují euroskepticismu z teoretického hlediska a v jejich práci jsem našel jen minimum praktických příkladů, jak se strany z dané kategorie skutečně chovají. V této rovině mohli jít autoři více do hloubky. Především kvůli malému počtu odborníků, kteří se tomuto tématu u nás věnují, je však nezbytné sáhnout k některým autorům ze západní Evropy, kde má výzkum euroskepticismu delší tradici i etablované zázemí. Experty zde jsou hlavně Paul Taggart a Aleks Szczerbiak, na jejichž původní vymezení měkkého a tvrdého euroskepticismu se mnohou autorů odvolává. To může být i nevýhoda, neboť autoři, kteří by mohli přijít s vlastní typologií, se tak často soustředí pouze na kritiku této původní.

Ve druhé části ovšem bylo nutné spolehnout se na zdroje internetové a to především díky tomu, že Svobodní jsou relativně novým fenoménem, který žádné obsáhlejší odborné studie zatím nereflektují. Veřejná prohlášení a stanoviska strany se nicméně dají považovat za věrohodný zdroj informací. K části práce, která se věnuje mediální reflexi vzniku Svobodných, byla použita databáze Anopress – profesionální společnosti zabývající se monitoringem médií. Pro zajištění co nejvyšší míry objektivity byly dále preferovány nekomerční servery zřizované vládou nebo vzdělávacími institucemi. Příležitostně používám i informace ze serverů jako jsou idnes.cz, které ovšem mnohdy poskytují neúplné informace a stupeň odbornosti je u těchto stránek ve většině případů velmi nízký. Důležitým zdrojem pro ideový

rozbor je také monografie předsedy Svobodných Petra Macha *Jak vystoupit z EU*.

Funkčnost všech internetových odkazů, u kterých není uvedeno datum, byla ověřena k 10. 4. 2011.

1. Euroskepticismus – definice

Se samotným pojmem „euroskepticismus“ se lze v dnešní době setkávat poměrně často. Termín je používán politiky, značnou částí veřejnosti a etablovanou pozici má i v médiích. Především právě díky médiím se však dnes ocitáme v situaci, kdy je tento termín užíván k deskripci obrovského množství postojů, idejí i konkrétních politik, i když jen málokomu je zcela jasné, co přesně se tímto termínem má na mysli. Je evidentní, že pojem je bytostně spjat s evropskou integrací, dnes reprezentovanou EU. Z druhé části pojmu můžeme vyčíst určitou formu odporu, kritiky či opozice. Je však možné jakýkoliv kritický projev směrem k EU považovat za euroskepticismus? Jsou všichni, kdo se nějakým způsobem staví proti EU stejně euroskeptičtí, nebo je možné míru tohoto euroskepticismu nějak měřit či kvantifikovat? Koho je možné považovat za euroskeptika a koho už nikoliv?

Důležitým milníkem v historii euroskepticismu byl projev Margaret Thatcherové v belgických Bruggách v roce 1988. Ačkoliv krátkodobé konsekvence jejího projevu byly pro ni na domácí politické scéně spíše negativní, z dlouhodobého hlediska euroskeptikům velmi pomohla. Euroskepticismus se totiž stal permanentní součástí politické debaty a platformou opozice zavedení jednotné evropské měny.¹ Přestože první známky opozice vůči integrující se Evropě najdeme ještě několik let před oním projevem, o euroskepticismu jako pro politické strany důležitém faktoru lze mluvit až se vznikem EU. Podpisem Maastrichtské smlouvy a především vstupem této smlouvy v platnost (1. listopadu 1993) totiž dostala do té doby spíše ekonomicky zaměřená Evropská společenství (ES) zřetelně politickou dimenzi.² Od tohoto bodu až do současnosti můžeme registrovat množství rozličných subjektů vymezujících se proti EU. V tuto chvíli se tak definice euroskepticismu stává podstatně realističtějším úkolem. Ideové důvody stejně jako konkrétní projevy euroskepsy mohou být

---

¹ HOLMES, Martin (ed): *The Eurosceptical Reader 2*. London: Palgrave, 2002, s. 1.

² KANIOK, Petr: *Stranický euroskepticismus: teoretické modely klasifikace politických stran podle opozičních postojů k evropské integraci*. In: HAVLÍK, Vlastimil; KANIOK, Petr (eds): *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, s. 9.

různé. Je však zapotřebí si uvědomit, že všechny jsou legitimním politickým projevem, který má své místo v politickém prostředí a tím samozřejmě i v politologickém výzkumu.

1.2 Pozitivní a negativní vymezení

Pozitivní vymezení euroskepticismu je problematické hned z několika důvodů. Petr Kaniok uvádí především fakt, že neexistuje jeden koherentní soubor pravidel euroskepticismu, pojmem se zaštiťuje celá škála politických uskupení různého ražení, s euroskepticismem koketují i etablované strany politického spektra a pro některé populistické subjekty nepředstavuje euroskepticismus zdrojovou ideologii.³ Najít tak pozitivní vymezení pojmu euroskepticismus, které by bylo výsledkem všeobecného konsenzu, se zdá téměř nemožné. Přesto například Antony Foster udává příklad Agnès Alexandre-Collierové, francouzské politoložky a profesorky, podle které je euroskeptikem ten, kdo zpochybňuje přínos a samotný smysl ekonomické a politické unie.⁴ Co když ale někdo podporuje ekonomickou spolupráci, ale není zastáncem integrace politické? Je stejným euroskeptikem jako někdo, kdo v zásadě celkovou integraci podporuje, ale kritizuje jednu z politik EU (například mechanismy zemědělské politiky EU, která bývá často kritizována a tvoří přibližně 50% rozpočtu EU)?

Jinou poměrně obecnou definici nabízejí Liesbet Hooghe a Gary Marks, kteří za euroskepticismus označují „pochybnosti a nevíru v Evropu a evropskou integraci obecně“.⁵ Se značně komplexnější definicí přichází Petr Kaniok. Euroskepticismem nazývá „ideu, která odmítá myšlenku, že by v prostoru evropského kontinentu mělo dojít k přesunu politické moci směrem od národního státu na nadnárodní těleso v intencích EU, které by vykonávalo funkce státu a které by mělo atributy státu“.⁶ Pozitivní vymezení tedy skýtá prostor pro relativně širokou škálu definic. Důkazem složitosti uchopení této

---

³ KANIOK, Petr. *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů*. Brno, 2006. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra politologie. s. 17-18.

⁴ FORSTER, Anthony: *Euroscepticism in Contemporary British Politics: Opposition to Europe in the Conservative and Labour Parties since 1945*. New York: Routledge, 2002, s. 2.

⁵ HOOGHE, Liesbet; MARKS, Gary: *Sources of euroscepticism*. Acta Politica, 2007, 42, s. 120.

⁶ KANIOK 2006, s. 30.

otázky budiž fakt, že ani dnes neexistuje jednotná, v odborných kruzích uznávaná definice euroskepticismu. Opozice proti EU totiž může vycházet jak zprava tak zleva politického spektra. Část politických subjektů, které sebe samy vidí jako euroskeptické, se často pohybuje na hraně extremismu. V neposlední řadě jsou velmi patrné rozdíly euroskeptických postojů v různých zemích, neboť všechny prošly rozdílným vývojem a stranický systém každé země má svá specifika.

Co se týče negativního vymezení pojmu, řešení nastiňují ve své práci v Británii působící politologové Paul Taggart a Aleks Szczerbiak. Následující čtyři body jsou tedy jejich shrnutím postojů, které ovšem ve své podstatě euroskeptické nejsou, i když za ně bývají někdy označovány:

- 1) Kritika EU za neúspěch při prosazování národních zájmů určité země toho či onoho politického útvaru. Od instituce jakou je EU se dá jen stěží očekávat, že bude v jakékoliv rovině prosazovat národní zájmy konkrétní země. Není tak možné přijmout tezi, že by samotná kritika sama o sobě byla dostatečným důvodem, aby byla strana zařazena mezi euroskeptické.
- 2) Kritika konkrétních politik EU. Ani odpor vůči některé z politik EU není relevantním důvodem označení politické strany za euroskeptickou. Podle Taggarta a Szczerbiaka je stěžejní, že se daná strana nestaví proti několika důležitým politikám, které jsou páteří celé integrace. Jedná se především o projekt společné evropské měny (EMU) a postoj k Evropské ústavě (text vyšel v roce 2003, dnes by se pravděpodobně dalo hovořit o vztahu k Lisabonské smlouvě). Pokud se tedy určité politické uskupení vymezuje například proti Společné obranné politice, neprofiluje se tím nutně jako euroskeptické.
- 3) Odpor proti rozšiřování EU. Nechuť k rozšiřování EU také není důkaz protievropských postojů. Euroskeptické strany mohou naopak další rozšiřování, na rozdíl od samotné EU, podporovat. V rozšíření totiž vidí nástroj jak EU oslabit, případně rovnou zničit.
- 4) Kritika EU za to, že není dostatečně prointegrační a/nebo nedemokratická. V tomto ohledu není v rozporu, když nějaká strana

kritizuje EU a označuje se za proevropskou. Kritika zde může vycházet jednoduše z přesvědčení, že za současného stavu EU nedělá dostatek pro integraci, ať už se jedná o její hloubku či rychlost.⁷

1.3 Typologie – klasifikace politických subjektů podle postojů k evropské integraci

Stranický euroskepticismus, stejně jako postoje politických stran k evropské integraci je možné různými způsoby měřit a kategorizovat. Je ovšem třeba mít na zřeteli některá úskalí a specifika takového výzkumu. Vlastimil Havlík přináší přehled nejčastějších metod používaných pro výzkum postojů politických stran k evropské integraci. Mezi nejpoužívanější metody řadí analýzu jednání politických stran, analýzu programových dokumentů, výzkum reputace stran a analýzu postojů příznivců a/nebo představitelů politických stran.⁸ V závěru své práce však uvádí, že „žádnou není možno považovat za univerzální, natož za nejlepší. Pro komplexní výzkum postojů politických stran k evropské integraci (jak v rámci rozsáhlých mezinárodních komparativních studií, tak v souvislosti s jednotlivými případovými studii) se jeví jako vhodná kombinace některých z nastíněných přístupů“.⁹ V druhé části této práce tedy kromě aplikace některých typologií, které následují v dalších podkapitolách, bude kladen důraz na kombinaci vždy alespoň dvou těchto metod, pokud budou tyto použity.

1.3.1 Taggartova a Szczerbiakova typologie

Jedni z prvních, kdo vytvořili určitou formu typologického systému euroskepticismu, byli opět Taggart a Szczerbiak. Toto jejich pojetí se ale primárně soustřeďuje na negativní postoje a vůbec nereflektuje postoje

---

⁷ SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul. *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. SEI Working Paper, 2003, 69, s. 12-15. (<http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf>) (28. 2. 2011)

⁸ HAVLÍK, Vlastimil: *Jak je měřit? Přístupy a metody analýzy postojů politických stran k evropské integraci*. CSPR – Středoevropské politické studie. 2008, 10, 4

(<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=351>)
⁹ Tamtéž

pozitivní. V závislosti na míře odporu proti EU u daných stran představili kategorie *měkkého* a *tvrdého* euroskepticismu.

O měkký euroskepticismus se v tomto jejich podání jedná v případě, kdy se strana „*nestaví principiálně proti členství v EU ale námitky proti jedné nebo i více politikám vedou k formování kvalifikované opozice vůči EU, a také v případě, kdy převažuje názor, že momentální směřování EU není slučitelné s národním zájmem daného politického subjektu*“.¹⁰ Tato definice je poměrně široká a jak uvádím dále v této práci, byla proto také podrobena kritice.

Druhou kategorií je pak tvrdý euroskepticismus, který autoři definují jako „*principiální opozici vůči EU i evropské integraci jako takové, přičemž takové strany požadují vystoupení z evropských struktur*“.¹¹ Podle autorů dále existují dva způsoby, jak zjistit, jestli strana spadá do této kategorie. Buď se musí jednat o stranu, u které je požadavek opustit EU jediným důvodem její existence (v terminologii euroskepticismu také označována jako „single issue formace“ neboli strana jediného tématu, problematiky), nebo o stranu, která verbálně označuje EU jako příliš kapitalistické/socialistické/neoliberální/byrokratické (v závislosti na ideologické pozici dané strany) společenství a požaduje změny podmínek členství své země, které jdou ovšem zpravidla tak daleko, že se v zásadě jedná o nesouhlas se členstvím.¹²

Tato jejich typologie se setkala s množstvím ohlasů, přičemž ty kritické jí vytýkaly především vágnost a nepřesnost. Na základě této kritiky se Taggart a Szczerbiak svůj koncept přepracovali a „měkký“ euroskepticismus byl redefinován jako „*nepřítomnost principální kritiky EU, ale faktická opozice vůči současnému nebo plánovanému vývoji, který by obsahoval nárůst kompetencí a suverenity EU*“ a „tvrdým“ euroskepticismem nazvali „*principiální opozici vůči projektu evropské integrace v podobě, kterou*

---

¹⁰ SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul. *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 8.

¹¹ Tamtéž, s. 7.

¹² Tamtéž, s. 7-8.

představuje EU, přičemž důležitým faktorem je odmítání přenosu moci směrem k nadnárodním institucím“.¹³

V těchto nových definicích tedy byly již zahrnuty některé body kritiky původního konceptu, z nichž asi nejvýznamnější byl souhrn výtek prezentovaný Petrem Kopeckým a Casem Muddem. Ti opřeli svoje připomínky o dva stěžejní body. Prvním byla příliš inkluzivní definice měkkého euroskepticismu, pro kterou by do této kategorie spadala široká škála politických stran a druhým bodem byla otázka členství v EU, která podle nich nepředstavovala zásadní bod, který by dělil tvrdé a měkké euroskeptiky.¹⁴

1.3.2 Typologie Petra Kopeckého a Case Muddeho

Právě Kopecký a Mudde přišli na základě kritiky konceptu Taggarta a Szczerbiaka se svou vlastní typologií. Jako dva stěžejní body, ze kterých jejich pojetí vychází, stanovují: (1) princip odevzdání suverenity směrem od národního státu k nadnárodním strukturám a (2) podporu/opozici dalšímu rozšíření suverenity EU (jako výraz současné trajektorie evropské integrace).¹⁵ V rámci obou těchto dimenzí lze v každé z nich identifikovat dvě podskupiny, přičemž kombinací všech těchto kategorií vzniká finální typologie. V první dimenzi – podpory idejí evropské integrace - existují *eurofilové* a *eurofobové*. Eurofilové jsou přesvědčeni, že základními myšlenkami EU je institucionální kooperace na bázi sdílené suverenity a integrované liberální tržní ekonomiky. Tato kategorie tak zahrnuje jak zastánce evropské federace, tak i zastánce pouze ekonomické integrace.¹⁶

---

¹³ SZCZERBIAK; TAGGART 2003 (eds), s. 12.

¹⁴ HAVLÍK, Vlastimil; KANIOK, Petr (eds). *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*.

Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, s. 15.

¹⁵ HAVLÍK, KANIOK (eds): 2006, s. 15.

¹⁶ KOPEČEK, Lubomír. *Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové - jak s nimi pracovat?* Politologický časopis. 2004, 3, s. 243.

Proti nim stojí *eurofobové*, kteří se z různých důvodů staví proti obecným myšlenkám evropské integrace.¹⁷

Ve druhé dimenzi, tedy podpory EU a prohlubování integrace, se profilují *EU – optimisté* a *EU – pesimisté*. Prvně jmenovaní mají za správný současný vývoj v EU a obecně jsou přesvědčeni o správnosti evropské myšlenky. EU – pesimisté naproti tomu nepodporují současný stav EU a jsou skeptičtí k jejímu dalšímu vývoji.¹⁸ Ve finále tedy vznikají celkem 4 skupiny, přičemž u tří z nich se jedná o odpůrce EU. Nejtvrdší postoje jsou zde zastoupeny „*euroodmítači*“, kteří oponují jak dnešní podobě EU, tak i myšlence evropské integrace obecně. „*Europragmatikům*“ se přičí základní myšlenky integrace, ale zároveň podporují další rozvoj EU. Další skupinou pak jsou „*euroskeptikové*“, u kterých pozorujeme trend přesně opačný - ideu evropské integrace podporují, ale nesouhlasí s aktuálním vývojem EU, která tyto myšlenky ztělesňuje. Jednoznačně proevropskou množinu na konec tvoří strany *euroentuziastické*, které jsou pozitivní v obou dimenzích – jak v podpoře obecného principu integrace, tak současné EU.

Protože se tato typologie může ve svém popisu jevit relativně nepřehledně, níže prezentuji tabulku, která vychází z původní práce Kopecského a Muddeho a tuto jejich typologii shrnuje.

Graf 1. Muddeho a Kopecského Typologie postojů stran k evropské integraci

Dimenze podpory evropské integrace			
		<i>Eurofilové</i>	<i>Eurofobové</i>
Dimenze podpory EU	EU-optimisté	Euroentuziastické (podporují "Evropu" v obou dimenzích)	Europragmatické (nepodporují základní myšlenky evropské integrace, ale podporují další rozvoj EU)
	EU-pesimisté	Euroskeptické (podporují základní ideje evropské integrace, ale odmítají současný vývoj EU)	Euroodmítavé (odmítají "Evropu" v obou dimenzích)

Zdroj: Kopecský, Mudde: 2002¹⁹

¹⁷ KOPEČEK, Lubomír. *Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové - jak s nimi pracovat?*. Politologický časopis. 2004, 3, s. 243.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ KOPECKÝ, Peter; MUDDE, Cas: *The Two Sides of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe*. European Union Politics, 2002, Vol. 3, 3, s. 316.

1.3.3 Contiho a Verzichelliho typologie

Velkým přínosem do debaty o typologickém vymezení euroskeptických postojů byla také práce Nicolý Contiho a Lucy Verzichelliho. Práce vychází z původního konceptu Taggarta a Szczerbiaka, tedy nerevidované definice „měkkého“ a „tvrdého“ euroskepticismu. Při práci s touto typologií je také třeba pamatovat na to, že analytická část studie, ve které svoje závěry prezentovali, pracuje primárně s euroskepticismem v rámci stranického systému Itálie. Na teoretické přínosnosti jejich práce to ovšem nic nemění.

Conti a Verzichelli se nejprve zaměřili na některé proměnné, u kterých existovala hypotetická možnost, že by mohli mít lineární souvislost s postojem daného politického subjektu k evropské integraci. Jednalo se nejprve o ideologii strany, přičemž tato měla sehrát klíčovou roli v postoji strany k evropské integraci, dále pak pozice strany na ose centrum – periferie a konečně třetím faktorem byla účast či neúčast daného subjektu na vládě.²⁰ Na základě tohoto trojdimenzionálního výzkumu pak vytvořili svoji typologii, která se skládá celkem z pěti skupin. Nejtvrdší postoj zde reprezentuje **tvrdý euroskepticismus**. Strany této kategorie se radikálně vymezují proti evropské integraci, prosazují vystoupení z EU, nebo naprostou změnu vývoje a vymezení kompetencí a často bývá také zpochybňována legitimita EU. Verbální projev takových stran je založen na protestu. Druhou nejtvrdší kategorií je **měkký euroskepticismus**. V tomto případě se již nejedná o principiální opozici jako u tvrdého euroskepticismu, ale námitky a kritika směřují zpravidla na jednu či více konkrétních politik EU. Tyto strany uznávají možnost reformy EU a jejich cílem je změna současné trajektorie. Je jim blízký mezivládní přístup a jejich rétorika není tak ostrá a protestní jako v případě tvrdého euroskepticismu. Třetím přístupem, který pomyslně odděluje proevropské a protievropské kategorie, je **neutrální či nespecifikovaný** postoj. Stranické subjekty v této kategorii v zásadě na evropskou integraci nemají názor. Je možné, že se příležitostně k nějakému

---

²⁰ CONTI, Nicolo. *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case*. SEI Working Paper. 2003, s. 10-11. (<http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp70.pdf>)

evropskému tématu vyjádří, ale z celkové pozice a jednání strany není možné určit přesnější postoj k EU. Jako čtvrtou kategorii zavádějí Conti a Verzichelli tzv. **funkční europeanismus**. Tato kvalifikovaná podpora je nejčastěji vedena starostmi o národní zájmy dané země, které se nejefektivněji prosazují právě díky EU. Evropská integrace se tedy v tomto pojetí stává způsobem realizace národního (nebo v některých případech stranického) zájmu. Od těchto stran se očekává, že budou nejčastěji trvat na statusu quo. Rétorika je zaměřena na cíl, kterým je národní zájem. Posledním a zcela nejpozitivnějším postojem, jaký je možné k EU zaujmout, je **ztotožňující (identitární) europeanismus**. Jedná se o principiální podporu evropské integrace. Takovýto postoj se zpravidla projevuje požadavky na ještě hlubší a intenzivnější integraci, pokračující přenos kompetencí na nadnárodní úroveň a směřování k federativnímu uspořádání. Integrace tedy neslouží národnímu zájmu, jak tomu bylo v předešlém případě, ale je vnímána jako velké pozitivum a cíl sama o sobě. U těchto stran je patrný téměř glorifikující tón, s jakým se o EU vyjadřují.²¹

---

²¹ CONTI 2003, s. 17-19.

1.3.4 Typologie Petra Kanioka

Novou typologii euroskepticismu navrhuje ve své dizertační práci Petr Kaniok. Podle něj je nejprve třeba se zaměřit na to, proti čemu se skutečně strany vymezují. Naráží tak na fakt, že do kategorií měkkého a tvrdého euroskepticismu v obou dvou podáních, která jsem popsal výše, spadají také postoje, které jsou ve skutečnosti pouze střetem mezi supranacionálním a intergovernmentálním přístupem k evropské integraci.²² Zaměřuje se také více na pozitivní postoje k evropské integraci, které v předešlých typologiích nedostávaly příliš prostoru. Kaniok zde také klade důraz na rétoriku, kterou strany ke své propagaci používají.

V rámci své typologie ustanovil autor tři hlavní skupiny.²³ První z nich jsou **evropeanisté**. Tato skupina je svoji podstatou velmi blízká kategorii identitárního evropeanismu od Contiho a Verzechelliho. Vyznačuje se mimořádnou podporou integraci, která je sama o sobě cílem. Strany a hnutí v této kategorii se vyslovují pro co nejhlubší integraci, silné nadnárodní orgány a jejich cílem je v zásadě federalizace Evropy. Jejich rétorika glorifikuje evropskou integraci a preferuje jednoznačně informace pozitivního charakteru.

Druhou skupinou jsou „**eurogovernmentalisté**“. Jak název napovídá, jedná se o zastánce modelu mezivládní spolupráce, kteří se nebojí kritizovat dnešní trajektorii EU. Političtí hráči v této kategorii si uvědomují klady integrace, kterou jako celek neodmítají, ale upozorňují také na některá rizika. Brání se abstraktním pojmům jako *evropská identita* a odmítají silné nadnárodní řídicí centrum. Jejich rétorický projev bývá umírněný, věcný a vyvážený. Prioritou jsou pro ně zpravidla jiné otázky, než evropská problematika.

Poslední kategorií jsou pak „**euroskeptikové**“. Ti podle Kanioka představují skutečnou opozici vůči EU a odmítají evropskou integraci jako hodnotu. Dále odmítají přenos pravomocí na supranacionální úroveň. Nesouhlasí s žádným s integračních paradigmat. Jazykově se projevují velmi

---

²² KANIOK 2006, s. 92.

²³ KANIOK, Petr. *Uchopení neuchopitelného? Stranický euroskepticismus v kontextu pozitivních postojů politických stran k EU*. Politologický časopis. č. 4, 2007, s. 353-355.

kriticky a zdůrazňují neúspěchy integračního procesu jak v politické, tak ekonomické rovině. Jako příklad strany v této kategorii uvádí Kaniok např. *UKIP (Strana nezávislosti Spojeného království)* v Británii, nebo *Ligu polských rodin* v Polsku.²⁴

1.3.5 Typologie podle Søren Riishøje

Dalším autorem, který přichází se svojí typologií a přitom staví na konceptu Szczerbiaka a Taggarta, je dánský univerzitní profesor a politolog Søren Riishøj. Ve své práci se ovšem více než na zkoumání stupně „tvrdomi“ euroskepticismu zaměřil na jeho ideové zdroje a obsah. Tímto způsobem rozlišuje Riishøj celkově devět kategorií. Tu první nazývá euroskepticismus založený na identitě. Tyto strany argumentují neslučitelností národní a evropské identity a obávají se, že v případě s vítězstvím té evropské se ztrácí i národní suverenita.

V pořadí druhým typem je euroskepticismus cleavage, spojený s rozdělením společnosti v několika liniích, jako jsou centrum/periferie, město/venkov apod. Právě v této souvislosti Riishøj uvádí, že na venkově bývají protievropské postoje mnohem častější.

Třetím typem je funkcionální euroskepticismus, který se vztahuje na politické formace, vyjadřující nesouhlas s jednou konkrétní politickou oblastí řízenou EU. Takovou oblastí může být například společná zemědělská politika, nebo projekt společné měny.

Čtvrtou kategorií, kterou Riishøj identifikuje, je euroskepticismus institucionální. Zde je stěžejním tématem legitimita národních a evropských institucí, respektive jejich konflikt. Nedůvěra v národní instituce může posílit důvěru v instituce evropské a tím i v EU jako celek.

Dalším typem je euroskepticismus národních zájmů. V tomto případě je důraz kladen na fakt, že zájmy EU a zájmy národní nejsou zdaleka totožné a často se navzájem vylučují. Hlavním cílem je bránit národní zájmy, třebaže tato obrana bude ve výsledku oslabovat společný evropský projekt.

---

²⁴ KANIOK 2006, s. 117 – 122.

Jako v pořadí šestý typ euroskepticismu uvádí Riishøj tzv. euroskepticismus zkušeností. Tento pramení z přesvědčení, že vyjednávání o vstupu dané země bylo neférové a nesouměrné. Motivem negativního postoje k EU jsou tedy vyjednané podmínky a jejich realizace.

Stranický euroskepticismus je sedmou kategorií. Tento typ utvářejí charismatičtí lídři politických stran, kteří používají neoliberální, tradicionalistickou či levicově-populistickou argumentaci za účelem vymezení se proti EU.

Předposledním, osmým typem, který Riishøj uvádí, je atlantický euroskepticismus. Ten vychází z pocitu rozporu mezi proevropskými a proamerickými postoji a projevuje se v první řadě odmítáním Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Devátou kategorií je tzv. praktický euroskepticismus. V tomto případě se nejedná o odmítání některé z evropských politik nebo dokonce principiální odpor, ale Evropa je definována „národním“ způsobem. Jako příklad uvádí Riishøj Slovensko za vlády Mečiara.²⁵

1.3.6 Typologie Christophera Flooda

Britský univerzitní profesor Christopher Flood ve spolupráci se svým kolegou Simonem Usherwoodem přichází ve své práci *Positions, Dispositions, Transitions: A Model of Group Alignment on EU Integrations* s typologií, která na rozdíl od všech předchozích jemněji vystihuje škálu proevropských postojů. Cílem jejich práce bylo vytvoření přesnějších definic, než jaké navrhuje Taggart se Szczerbiakem nebo po nich Kopecký s Muddem, a to bez přílišného rozšiřování daných kategorií. Vyčleňují dohromady těchto šest kategorií:

---

²⁵ RIISHØJ, Søren: *Europeanisation and Euro-scepticism. Experiences from Poland and the Czech Republic*. Středoevropské politické studie. 2004, 6, 4, (<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=211>)

- 1) Maximalisté – pro tuto skupinu je typická podpora co možná nejrychlejší a nejhlubší integraci směrem k realizaci vybraného modelu integrace.
- 2) Reformisté – podporují další postup integrace se snahou napravit některé chyby a nedostatky, ke kterým v minulosti došlo. Tuto reformu považují za nezbytnou.
- 3) Gradualisté – přijímají další vývoj integrace, pokud tento je postupný a pomalejšího charakteru.
- 4) Minimalisté – tito uznávají status quo ale další integraci chtějí co možná nejvíce omezit.
- 5) Revizionisté – tato skupina požaduje návrat do určitého bodu, ve kterém se integrace nacházela v minulosti. Jedná zpravidla o přijetí nějaké smlouvy měnící významným způsobem charakter společenství.
- 6) Odmítači – ti se staví jak proti členství, integraci obecně i účasti na některé z konkrétních politik EU.²⁶

1.4 Euroskepticismus ve střední Evropě

Protože se druhá část této práce zabývá euroskepticismem v ČR, respektive jednou z jeho forem, kterou představují Svobodní, tato kapitola stručně shrnuje některá specifika výzkumu euroskepticismu v ČR potažmo v regionu střední Evropy. Negativní postoje vůči evropské integraci mají v každé zemi, kde se vyskytují, pochopitelně rozdílné ideové zdroje, tradici a v neposlední řadě i způsoby a formy, kterými se prezentují. Středoevropský region (ve smyslu zemí z tohoto regionu, které do EU vstoupily společně v roce 2004) však do značné míry reprezentuje, alespoň co se výzkumu euroskepticismu týče, relativně jednotnou entitu s mnohými shodnými znaky a charakteristikami. Mnoho studií a výzkumů potvrzuje tezi, že v těchto „nových“ členských státech je obecně vyšší míra protievropských postojů,

---

²⁶ FLOOD, Christopher; USHERWOOD, Simon: *Positions, Dispositions, Transitions: A Model of Group Alignment on EU Integration*. Paper presented at the 55th Annual Conference of the Political Studies Association, University of Leeds, 2005, s. 6. (<http://www.psa.ac.uk/journals/pdf/5/2005/Flood.pdf>)

než je tomu u dlouholetých členských zemí společenství. Kupříkladu německý univerzitní profesor a politolog Bernhard Weßels ve své studii řadí mezi devět zemí s nejvyšším procentem populace profilující se jako euroskeptici hned šest zemí z oné skupiny nových členských států. Jsou to konkrétně Česko, Slovensko, Polsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko.²⁷ Tato studie se primárně snaží analyzovat vztah mezi vnímáním evropské identity, respektive mírou ztotožnění se s evropskou identitou v jednotlivých zemích a mírou euroskepticismu v daných státech. Weßelsovým předpokladem je, že s narůstajícím procentem obyvatelstva podporujícím koncept evropské identity se míra euroskepticismu v dané zemi bude snižovat. V této souvislosti není bez zajímavosti, že všechny výše jmenované země, snad s výjimkou Polska, jsou zároveň zeměmi s nejnižším procentem populace hlásící se k evropské identitě.²⁸ Jedná se tedy o velmi specifickou skupinu zemí, v tomto smyslu zcela ojedinělou. Kromě ČR, Slovenska, Estonska, Lotyšska a Litvy má podobné parametry už jen Velká Británie²⁹, která je ovšem v této pozici mezi „starými“ členskými zeměmi naprosto osamocená. Analýza důvodů tohoto stavu by vydala na samostatnou práci. Je ale evidentní, že euroskeptické postoje v regionu střední Evropy nejsou zdaleka okrajovým fenoménem. S postupující integrací se navíc relevance výzkumu této problematiky stále zvyšuje.

Evropská problematika však takto významnou roli hraje poměrně nedlouho, což se jeví být dalším specifikem zemí střední Evropy. Po pádu komunistických režimů byla evropská témata často na samém okraji zájmu. Pozornost se plně soustředila na demokratickou tranzici a jako hlavní konfliktní linie se vyprofilovaly spory o povahu a rychlost ekonomické transformace.³⁰ S postupnými úspěchy v těchto oblastech se ovšem pozornost těchto států začala nevyhnutelně obracet k evropským otázkám. Po čtvrté úspěšné vlně rozšíření, kdy se k 1.1. 1995 staly členy EU

---

²⁷ WEßELS, Bernhard: *Discontent and European Identity: Three Types of Euroscepticism*. *Acta Politica*, 2007, 42, s. 13.

(<http://www.palgravejournals.com/ap/journal/v42/n2/pdf/5500188a.pdf>)

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ HAVLÍK, Vlastimil; KANIOK, Petr (eds). *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. s. 23.

Rakousko, Finsko a Švédsko už bylo jen otázkou času, kdy se členství v EU stane v dlouhodobé perspektivě primárním zahraničněpolitickým cílem. Formálně byl tento proces završen 23. ledna 1996, kdy oficiální žádost o členství v EU předal tehdejší premiér Václav Klaus.³¹ Na zajímavý fakt poukazují v této souvislosti Taggart a Szczerbiak. Oproti několika porevolučním rokům je již v této době postoj většiny obyvatel zemí střední a východní Evropy vůči EU jednoznačně pozitivní.³²

Jedním ze stěžejních faktorů specifičnosti regionu střední Evropy je, nebo alespoň byla jakási „nezakořeněnost“ evropské problematiky a její nedostatečná reflexe ve stranických i politických systémech těchto zemí. Dalším důležitým bodem je pak komunistická minulost společná všem těmto zemím, jejíž důsledky zejména díky počáteční všeobecné podpoře vstupu do EU formují další specifikum zemí tohoto regionu.³³

---

³¹ ČR a EU v datech (<http://www.euroskop.cz/214/sekce/od-navazani-diplomatickych-styku-po-prvni-kolo-jednani-v-rijnu-1998/>)

³² SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul: *Parties, Positions and Europe: Euroscepticism in the EU Candidate States of Central and Eastern Europe*. SEI working paper. 2001, 46, s.

6.
³³ HAVLÍK, KANIOK 2006, s. 30.

2. Analytická část

2.1 Vznik Strany svobodných občanů – odklon od ODS

Z hlediska analýzy vzniku Svobodných jako strany iniciované nespokojeným křídlem ODS je důležitý dokument, který vznikl o mnoho let dříve, než Svobodní. Tímto dokumentem je *Manifest českého eurorealismu*. Tento dokument byl vytvořen k příležitosti ideové konference ODS v dubnu 2001 a vyvolal množství reakcí jak z domácího, tak ze zahraničního politického prostředí. Jeho autory jsou Jan Zahradil, současný europoslanec za ODS a zároveň bývalý stínový ministr zahraničí, dále pak Petr Plecítý, tehdejší tajemník zahraniční komise ODS, ekonom Petr Adrián a Miloslav Bednář, filozof přednášející na UK.

V dokumentu se mimo jiné uvádí, že při rozhodování mezi nadnárodním a mezivládním modelem evropské integrace by se ČR měla jasně postavit za mezivládní.³⁴ Dále se zde autoři vymezují proti zvyšování kompetencí Komise i Parlamentu, jako jedinou evropskou obranou strukturu vnímají NATO a v neposlední řadě razantně odmítají fiskální unii. Z dokumentu je také patrná podpora konceptu tzv. „vícerychlostní Evropy“, kde některým státům má být umožněno neúčastnit se určitých společných politik.³⁵ Lisabonská smlouva, která plně rozkryla neshody ODS v postoji ke směru, jakým by se měla evropská integrace ubírat, byla Svobodnými kritizována právě v některých z těchto bodů. Při výzvě k odmítnutí „Lisabonu“, kterou adresovali senátorům, Svobodní například upozorňují, že LS zvyšuje počet oblastí, kde budeme muset poslouchat EU, kupříkladu energetika, kde bude podle Svobodných navíc snazší hlas ČR přehlasovat. Dále podle nich EU bude moci určovat azylovou či hospodářskou politiku

---

³⁴ *Manifest českého eurorealismu. Dokument k ideové konferenci ODS.* Dostupný z: (<http://www.ods.cz/docs/dokumenty/zahradil-manifest.pdf>) s. 8.

³⁵ Tamtéž, s. 9-10.

ČR.³⁶ Tento rozpor mezi myšlenkami obsaženými v *manifestu* a některými inovacemi, které LS přinesla, se projevil i na finálním hlasování o ratifikaci LS ve sněmovně. Poslanecký klub ODS se rozdělil na dvě podobně velké části. 33 poslanců ODS hlasovalo pro přijetí, zatímco 37 se vyslovilo proti.³⁷ O několik měsíců později se o LS hlasovalo v Senátu. Tam pro schválení smlouvy zvedlo ruku 12 senátorů ODS, proti jich hlasovalo 19.³⁸ Jakkoliv tedy v Senátu byla převaha negativního postoje vůči LS o něco větší, než ve Sněmovně, podíl zákonodárců ODS, kteří smlouvu podpořili, zdaleka není zanedbatelný. Základní ideje, ze kterých Manifest českého eurorealismu vychází, nebyly příliš reflektovány značnou částí ODS, alespoň v době schvalování LS. Takto vysoký podíl představoval dostatečný potenciál pro vznik strany, která by se těchto idejí držela jaksí pevněji. V této souvislosti není bez zajímavosti, že jeden z autorů výše zmíněného *manifestu*, Miloslav Bednář, kandidoval ve volbách do EP nikoliv za ODS, nýbrž právě za Svobodné, a to hned na 3. místě jejich kandidátky.³⁹ I to může být dokladem značné nespokojenosti části občanských demokratů, kteří proevropské postoje považovali za příliš silný odklon od původních myšlenek, na kterých ODS vznikla a ze kterých vycházejí u důležité stranické dokumenty jako právě *Manifest českého eurorealismu*.

2.2 Vznik Strany svobodných občanů – reflexe v médiích

Informovala média v době vzniku Svobodných o této nové straně ve spojitosti s LS či nikoliv? Jakou roli hrála témata jako např. vyjádření podpory nové straně prezidenta republiky?

Protože média v dnešní době nejen veřejné mínění reflektují, ale do značné míry ho i spoluvytvářejí, tato kapitola si klade za cíl analyzovat, do

---

³⁶ Svobodní vyzývají senátory: Odmítněte Lisabonskou smlouvu. 2. 5. 2009 (<http://politika24.cz/clanky/clanek-svobodni-vyzyvaji-senatory-odmitnete-lisabonskou-smlouvu/>)

³⁷ Poslanecká sněmovna PČR. 46. schůze, 11. hlasování 18. února 2009 (<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=48969&o=5>)

³⁸ Senát PČR. 6. schůze, 7. hlasování. 6. května 2009 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=9887&O=7>)

³⁹ Finální kandidátka Svobodných do Evropského parlamentu. 28. 3. 2009 (<http://www.svobodni.cz/media/tiskove-zpravy/68-finalni-kandidatka-svobodnych-do-evropskeho-parlamentu/>)

jaké míry byl vznik Svobodných v médiích spojován s LS, respektive odporem proti ní. Pro účely této práce bude dostačující analýza tisku. Vybrány byly pouze seriózní celostátní deníky bez regionálních mutací. Konkrétně se jedná o MF Dnes, Právo, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Sledovaným časovým úsekem je 1. 1. 2009 – 31.3 2009. Byly sledovány celé noviny, ovšem v potaz nebyly brány názorové rubriky, ve kterých autoři prezentují svá osobní stanoviska.

Přestože ve sledovaném období vrcholily debaty o LS, které neprobíhaly pouze na akademické úrovni, ale rezonovaly jako polemické téma ve značné části společnosti, vznik Svobodných byl v médiích často spojován s jinými tématy, než byla LS. Jedním z takových témat byla například teoretická možnost podpory ze strany některých poslanců. Mluvílo se především o poslancích ODS Ranincovi, Schwippelovi a Páralové.⁴⁰ Hodně probírána byla také podpora, kterou Svobodným vyjádřila nezávislá senátorka Liana Janáčková. Ta byla dokonce zvolena místopředsedkyní Svobodných, přičemž se ale rozhodla setrvat v senátorském klubu ODS.⁴¹ Janáčková ovšem později rezignovala jak na funkci v předsednictvu, tak na svoje členství ve straně a na její post byl zvolen František Matějka.⁴²

Další tématem, které ve sledovaných médiích v souvislosti se Svobodnými dominovalo, byla nepřímá vyjádřená, leč mezi řádky čitelná podpora prezidenta Klause. Ten hned na ustavující sněm strany poslal zdravici, ve které popřál Svobodným úspěch. Dále nicméně poznamenal, že podle jeho názoru by jeho další angažmá ve straně „překračovalo rozumný rámec“.⁴³ Mediálnímu zájmu se také těšili oba Klausovi synové, kteří také hned v první fázi vyjadřovali ke Svobodným sympatie. Jeden z nich, Jan, do strany dokonce vystoupil a byl zvolen do republikového výboru Svobodných, když dostal nejvíce hlasů ze všech.⁴⁴

---

⁴⁰ KOTTASOVÁ, Ivana: *Strana "tří Klausů" loví mezi poslanci*. Hospodářské noviny, 13. 1. 2009: 2.

⁴¹ *Senátorka Janáčková zůstává v klubu ODS*. Právo, 17. 2. 2009: 4.

⁴² *Místopředsedou Svobodných zvolen František Matějka z Mostu*. 18. 3. 2010 (<http://www.svobodni.cz/media/tiskove-zpravy/835-mistopredsedou-svobodnych-zvolen-frantisek-matejka-z-mostu/>)

⁴³ *Prezident: pozdrav nové straně stačí*. Právo, 12. 3. 2009: 3.

⁴⁴ KOLÁŘ, Petr: *ODS už přišla o celou rodinu Václava Klause*. Lidové noviny, 18. 3. 2009: 1.

Koncem března v médiích pochopitelně dominovalo úspěšné vyslovení nedůvěry vládě, které narušilo průběh českého předsednictví radě EU. V souvislosti se Svobodnými se tak objevovaly například zprávy o Janu Schwippelovi, který svým hlasem k vyslovení nedůvěry dopomohl, jako o spoluautorovi stanov Svobodných,⁴⁵ nebo Václavu Klausovi, u kterého byl podíl na svržení proevropského kabinetu dáván do souvislosti právě s podporou nově vznikající Strany svobodných občanů stejně jako velmi vlažnými vztahy s premiérem Topolánkem.⁴⁶

Celkově se zmínka o Straně svobodných občanů objevuje během sledované doby v 54 článcích sledovaných médií. Instancí, kde se zároveň objevuje zmínka o LS je pouze 25.⁴⁷ Z toho je tedy patrné, že spojení Svobodných a LS nebylo pro média tolik zásadní, což je vzhledem k načasování vzniku strany i její prvotní rétorice a vymezování se proti EU poměrně překvapivým faktem. Média častěji dávala přednost jiné spojitosti, především vliv prezidenta Klause. Jedním z možných vysvětlení by mohla být složitost LS, kterou díky jejímu rozsahu asi málokterý novinář skutečně četl. Naopak mediálně přitažlivé téma musely představovat viditelné sympatie „nadstranického“ prezidenta k nově vznikajícímu a navíc k EU zřetelně kritickému subjektu.

2.3 Aplikace vybraných typologií na případ Strany svobodných občanů

V této kapitole analytické části se věnuji aplikaci typologií, které byly popsány v první části práce, na případ Svobodných. Přestože některé z nich nepracují primárně s mírou euroskepticismu, jako spíše s jeho ideologickými zdroji, jak to dělá například Søren Riishøj, domnívám se, že všechny mohou být svým způsobem užitečné. Jde-li totiž o analýzu skutečné míry euroskepticismu, jak je tomu v tomto případě, je užitečné mít k dispozici dostatečně široké

---

⁴⁵ ŠNÍDL, Vladimír: *Vládu odstřelil milovník PC her*. Hospodářské noviny, 26. 3. 2009: 2.

⁴⁶ TABERY, Erik: *Václav Klaus na lovu*. Lidové noviny, 26. 3. 2009: 9.

⁴⁷ Výpočet: autor - na základě výsledků vyhledávání v databázi anopress.cz

spektrum analýz a náhledů na danou problematiku. Protože byly všechny důkladně rozebrány již v první části této práce, znovu zde podrobněji popisovány nejsou.

První stěžejní otázka v tomto ohledu zní: jakou roli hraje evropská problematika u Svobodných? Podle načasování vzniku strany by se mohlo zdát, že tato role bude naprosto klíčová. Vznik strany byl ohlášen v době intenzivních debat o Lisabonské smlouvě a mluvilo se o tom, že se strana přihlásí k evropskému hnutí Libertas, za kterým stál Declan Ganley, irský odpůrce Lisabonské smlouvy.⁴⁸ Této tezi by napovídala i skutečnost, že Svobodní se v první fázi své existence plně soustředili na volby do Evropského parlamentu. Pokud se nicméně podíváme na politický program Svobodných, zjistíme, že evropská tematika není zdaleka tak akcentována, jak by se od strany podobného ražení dalo očekávat. Program Svobodných má celkem 34 stran, přičemž oddíl nazvaný „Evropa“ zabírá pouze jednu a půl strany.⁴⁹ Je ale nezbytné dodat, že různé odkazy na EU, většinou ve formě poukazu na to, co jsme „byli nuceni“ kvůli EU přijmout, najdeme i na dalších místech programu. Kupříkladu v sekci daní nebo energetiky, kde se v souvislosti se státní podporou solární a větrné energie dočteme že „*Stát na základě směrnic EU podporuje neefektivní využívání zdrojů*“⁵⁰. Zkratka EU, nebo odkazů na EU najdeme v programu Svobodných téměř 40. Přestože tedy samotná kapitola věnující se Evropě není v porovnání s ostatními nijak mimořádně rozsáhlá, četnost odkazů na EU naznačuje, že evropská tematika představuje pro Svobodné obzvláště důležité téma, na kterém se soustavně (a ve většině případů kriticky) profilují.

Je ale možné Svobodné klasifikovat jako nejvíce euroskeptickou formaci ve všech hlavních typologiích? Hned u revidovaného vymezení *tvrdého a měkkého* euroskepticismu Taggarta a Szerbiaka narážíme na komplikaci. V původním pojetí by zřejmě klasifikace Svobodných do kategorie tvrdého euroskepticismu nepředstavovala větší problém.

---

⁴⁸ *Jméno nové strany bude Strana svobodných občanů*, web ČT 24, 11. 1. 2009 (<http://www.ct24.cz/domaci/41376-jmeno-nove-strany-bude-strana-svobodnych-obcanu>)

⁴⁹ *Politický program Strany svobodných občanů. Svoboda, odpovědnost a spravedlnost*. (<http://www.svobodni.cz/files/docs/Politicky-program.pdf>)

⁵⁰ Tamtéž, s. 12.

V monografii Petra Macha, jejíž název *Jak vystoupit z EU* je sám o sobě vypovídající, narážíme na ultimátní požadavek na vystoupení ČR z EU a „*budoucnost samostatné ČR jako svobodného a suverénního státu nezávislého na rozhodování cizích politiků a byrokratů v Bruselu*“.⁵¹ Ačkoliv se program Svobodných vyjadřuje o něco opatrněji: „*Svobodní budou navrhopvat, aby za určitých podmínek Česká republika opustila Evropskou unii a aby se stala členem EFTA, to znamená, že by nebyl narušen volný obchod ČR se zeměmi EU*“⁵², myšlenka se zdá být totožná. V původní definici Taggarta a Szczerbiaka bychom tedy stranu bez větších problémů zařadili do kategorie *tvrdého* euroskepticismu.

V jejich revidovaném pojetí nicméně vyvstává otázka, zdali by vzhledem k upravené definici nebyla vhodnější kategorie měkkého euroskepticismu, tedy nepřítomnost principiální kritiky EU, ale opozice vůči současnému vývoji, který směřuje k nárůstu kompetencí EU. Je tedy možné najít stanovisko Svobodných naznačující principiální opozici vůči projektu evropské integrace? Během ideových projevů při založení strany zazněly myšlenky, které občas bývají tímto způsobem interpretovány. „*Demokracie pomalu ztrácí svůj původní význam. V zemích EU dochází k dramatickému poklesu schopnosti občanů ovlivnit volbou zákony. Na 60% naší legislativy je přijímáno automaticky, protože to nařizují směrnice EU. Je frustrující pohled na Poslaneckou sněmovnu, která zvedá ruce, protože musí, protože to nařizují evropské směrnice. To je popření demokracie*“.⁵³ Jak je tedy i z tohoto příspěvku evidentní, veškerá kritika Svobodných směřuje primárně na současný stav EU. Náznaky odporu vůči samotné myšlence evropské integrace tedy nejsou obsaženy. Revidovanou kategorií *tvrdého* euroskepticismu charakterizuje také nechut' a odpor vůči transferu moci k nadnárodním institucím. Tato je patrná např. z dokumentů ustavujícího sněmu Svobodných, kde se nesouhlasně vyjadřují k předávání svobod a

---

⁵¹ MACH, Petr: *Jak vystoupit z EU*. Laissez Faire, 2010, s. 14.

⁵² *Politický program Strany svobodných občanů*, s. 7.

⁵³ MACH, Petr: Ideový projev k založení Strany svobodných občanů. 14. 2. 2009 (<http://www.svobodni.cz/media/clanky/26-petr-mach-ideovy-projev-k-zalozeni-strany-svobodnych-obcanu>)

pravomocí nikým nevolené byrokracii na úkor občanů členských států.⁵⁴ I tentokrát je ale na vině současná situace v EU a její institucionální rámec, který toto předávání pravomocí umožňuje. Kritika obecných idejí integrace zde opět absentuje. Z těchto důvodů nemůžeme Svobodné v revidované typologii Taggarta a Szczerbiaka zařadit do kategorie *tvrdého euroskepticismu*.

Přejdeme k další typologii uvedené v první části práce. Tou je typologie Petra Kopeckého a Case Muddeho. Příslušnost Svobodných do skupiny *euroentuziastů*, kteří podporují jak EU, tak samotný princip integrace zřejmě můžeme hned zamítnout. Stejně je tomu u skupiny *europragmatiků*. Aby Svobodní mohli spadat do jedné z těchto skupin, museli by se pozitivně projevat v *EU dimenzi* této typologie. Že tomu tak není již bylo demonstrováno výše. Proč by ale nemohli být klasifikováni jako *euroskeptici*, tedy ti, kdo podporují základní ideje evropské integrace, ale odmítají současný stav EU? V návrhu programu pro volby do EP v roce 2009 schváleného republikovým výborem strany svobodní mimo jiné uvádějí: „*Svobodní namísto rezignace, která se smiřuje se současnými trendy v EU, budou aktivně hájit to dobré, co evropská integrace přináší a odstraňovat její vady*“.⁵⁵ Na rozdíl od *euroodmítačů*, kteří odmítají i ideu integrace jako takovou, tedy v této typologii Svobodné přesněji vystihuje kategorie *euroskeptiků*. O nejtvrdší možný postoj v rámci této typologie se tedy nejedná.

Další v pořadí je typologie, kterou přinášejí Conti a Verzichelli. Kategorii *ztotožňujícího europeanismu* můžeme opět rovnou vyloučit. O bezvýhradnou podporu evropské integraci s požadavky na její ještě hlubší a rychlejší průběh se v případě Svobodných zcela jistě nejedná. Daleko mají Svobodní také ke skupině *funkčního europeanismu*, která je typická snahou prosazovat národní zájmy v rámci EU. Svobodní co se týče národních zájmů a jejich prosazování naopak hájí svrchovanost, princip nevměšování a jako

---

⁵⁴ *Usnesení ustavujícího sněmu Svobodných. 14. 2. 2009*

(<http://www.svobodni.cz/files/docs/Usneseni-ustavujiciho-snemu.pdf>) s. 3.

⁵⁵ *EU má alternativu. Návrh volebního programu Svobodných pro volby Evropského Parlamentu. Březen 2009* (<http://www.svobodni.cz/files/docs/VOLEBNI-PRGRAM-DRAFT.pdf>) s. 3.

filozofické východisko vidí spíše než EU NATO.⁵⁶ Angažovanost Svobodných například v diskuzích, které probíhaly kolem LS, znemožňuje jejich klasifikaci jako strany s neutrálním či indiferentním postojem. Opět se tedy rozhodne mezi skupinami *tvrdého* a *měkkého* euroskepticismu. O měkký euroskepticismus se v této typologii jedná v případě, že opozice vůči integraci není principiální, kritika směřuje na jednu či více politik a strana uznává možnost reformy EU. Právě tuto podmínku ale Svobodní nesplňují. Po úspěšném dokončení ratifikace LS se podle nich totiž díky složitosti schvalování smluv, které by teoreticky mohly vrátit kompetence zpět členským státům, stává EU v zásadě nereformovatelnou a je tedy třeba ji opustit.⁵⁷ Problematické je nicméně i zařazení Svobodných do nejtvrďší kategorie této typologie, tedy *tvrdého* euroskepticismu. Strana sice prosazuje vystoupení z EU, zpochybňuje její legitimitu a její rétorika je v podstatě založena na protestu. Stejně jako v minulém případě zde ale absentuje radikální odmítnutí integrace jako principu. Klasifikace Svobodných do této kategorie je tedy možná pouze s výhradami. Pokud bychom k této klasifikaci přistupovali maximálně exaktně, strana by zůstala někde na pomezí měkkého a tvrdého euroskepticismu, nebo by musela tvořit samostatnou kategorii.

Typologie Petra Kanioka počítá se třemi skupinami. *Evropeanisty* si dovolím opět označit za velmi vzdálenou kategorii pro Svobodné. Vzhledem k blízkosti s *identitárním evropeanismem* z poslední zmíněné kategorie ji tak můžeme ihned eliminovat. Problémem tedy zřejmě opět bude, zda Svobodné v Kaniokovy typologii zařadit do *eurogovernmentalistů* či *euroskeptiků*. *Euroskeptikové* podle Kanioka odmítají integraci jako hodnotu, jsou proti přenosu pravomocí na supranacionální úroveň. Dále pak nesouhlasí s žádným s integračních paradigmat a rétoricky zdůrazňují neúspěchy integrace. Petr Kaniok, jak bylo předesláno v první části práce, řadí do této skupiny např. britskou Stranu nezávislosti Spojeného Království. Právě na konferenci UKIPu v září 2010 vystoupil jako host Petr Mach. Ve svém projevu mimo jiné řekl: „...jsem potěšen, že zde mohu hovořit k

---

⁵⁶ *Politický program Strany svobodných občanů*. s. 5.

⁵⁷ MACH, Petr 2010, s. 52.

posluchačům, s nimiž sdílím základní politické myšlenky svobody a národní nezávislosti.... Jsme šťastni, že v tom nejsme sami a že můžeme vzhlížet k UKIPu, straně která pro nás je vzorem a důkazem, že když budeme stát pevně za myšlenkami nezávislosti a svobody, tak nejen že budeme bojovat za správnou věc, ale že naše úsilí může nakonec přinést ovoce“.⁵⁸ Je tedy přihlášení se ke straně, která je v této typologii jasně euroskeptická, dostatečným důvodem, aby byla strana zařazena do tytéž kategorie? Jestliže Kaniok uvádí mezi klíčovými znaky *eurogovernmentalistů* uvědomění i kladů integrace, kritiku principů jako evropská identita a odmítání silného nadnárodního řídicího centra, pak si dovoluji tvrdit, že i pro tyto postoje se dají nalézt důkazy. Svobodní na konci svého politického programu připojují jako přílohu tzv. *Evropskou dohodu*. V ní navrhují velmi důkladnou reformu současného právně-politického rámce EU. Jako jeden z hlavních bodů navrhují současnou EU nahradit „*Evropským společenstvím, které bude spojením parlamentních demokracií, které dobrovolně spolupracují za účelem vzájemného prospěchu*“.⁵⁹ V podobném duchu se vyjadřuje Petr Mach, když tvrdí, že kdyby EU umožňovala tzv. vícerychlostní integraci, byl by to pro Svobodné přitažlivý model.⁶⁰ Klasifikace Svobodných buď jako *euroskeptiků*, nebo *eurogovernmentalistů* v typologii Petra Kanikoka je tedy také poměrně problematická. Jak zde bylo prokázáno, strana sdílí některé charakteristiky z obou dvou skupin.

Typologie Sørensa Riishøje nepracuje tolik s mírou euroskepsy, ale zaměřuje se na obsah a ideové kořeny takových postojů. Pro tuto práci z toho důvodu není příliš relevantní. Kdybychom přesto chtěli stranu zařadit do některé z kategorií, které Riishøj vymezuje, nejspíš by Svobodní naplňovali charakteristiky hned několika z nich. S odvoláním na to, co bylo popsáno výše, strana naplňuje kritéria euroskepticismu založeného na *identitě*, tedy obavy z neslučitelnosti národní a evropské identity. Stejně tak bychom Svobodné mohli zařadit do čtvrté Riishøjovy kategorie – *institucionálního euroskepticismu*. Zcela nepochybná by byla i klasifikace

---

⁵⁸ *Projev Petra Macha na konferenci UKIP*. 3. 9. 2010 (<http://petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=499>)

⁵⁹ *Politický program Strany svobodných občanů*. s. 33.

⁶⁰ MACH, Petr 2010, s. 53.

Svobodných do kategorie euroskepticismu *národních zájmů*, jak bylo popsáno v typologii Petra Kopeckého a Case Muddeho. Na stejném místě se zmiňují i o vztahu Svobodných a NATO, což by mohlo vést k potvrzení příslušnosti Svobodných ke kategorii *atlantického* euroskepticismu.

Poslední typologií, která byla v první části práce popsána je typologie Christophera Flooda. Z pochopitelných důvodů můžeme v tomto případě seriózně zvažovat pouze dva z typů euroskepticismu, které Flood vymezuje. Jsou jimi *revizionisté* a *odmítači*. U všech ostatních kategorií je totiž nutná podpora další integraci, nebo alespoň statusu quo. Zařazení Svobodných do kategorie odmítačů je opět problematické, neboť není splněna podmínka odmítání integrace v obecné rovině. Skupina *revizionistů* by se tak mohla jevit jako adekvátní – Svobodní v jistém smyslu požadují návrat do fáze, ve které se integrace nacházela v minulosti. Strana se opakovaně vyjadřuje způsobem, že současná podoba EU po přijetí LS je pro ně nepřijatelná.⁶¹ Zároveň již ale nevěří na její reformovatelnost, jak bylo objasněno výše, a vyslovuje se tedy za určitých podmínek pro vystoupení z EU. Otázkou proto zůstává, jestli takovýto požadavek lze skutečně vnímat jako snahu vrátit integraci do bodu, kde se nacházela v minulosti. Kategorizace do skupiny *revizionistů* v rámci typologie Christophera Flooda se tak jeví jako velmi sporná.

2.4 Svobodní ve volbách

Tato kapitola analyzuje výsledky Svobodných ve volbách. Strana se počínaje dobou svého vzniku ucházela o přízeň voličů dohromady ve třech různých volbách. Hned prvními volbami, nedlouho po založení strany, byly volby do Evropského parlamentu v červnu 2009. Na podzim stejného roku byly naplánovány volby do Poslanecké sněmovny (PS) Parlamentu ČR, které se ovšem kvůli zásahu Ústavního soudu konaly až v řádném termínu, tedy v květnu 2010. V říjnu 2010 se pak konaly volby do zastupitelstev měst a obcí.

---

⁶¹ *Evropa svobodných států* (<http://www.svobodni.cz/1-nezobrazeno/86-evropa-svobodnych-statu/>)

V této analýze se budu zabývat pouze volbami evropskými a volbami do PS. Volby do místních samospráv jsou pro tento účel nepříliš vhodné z několika důvodů. Tradičně v nich v celkovém součtu vítězí nezávislá uskupení, což snižuje relevanci výsledků ostatních stran. V těchto volbách jsou také klíčová témata velmi odlišná od těch, které hrají důležitou roli při volbách do PS i EP. Evropská témata, na kterých se Svobodní profilují, nehrají většinou velkou roli. V neposlední řadě pak jsou pro tyto volby stěžejní místní známé osobnosti, kterými Svobodní tak krátkou dobu po vzniku strany jednoduše nemohou disponovat. Pro úplnost je však třeba dodat, že Svobodní kandidovali ve více než 50 obcích ČR a zvoleno na jejich kandidátkách bylo celkem 29 zastupitelů.⁶²

2.4.1 Volby do Evropského parlamentu

Ačkoliv se Svobodní chtěli původně zaměřit na domácí politickou situaci a kandidovat především v rámci ČR, strana se rozhodla jít do evropských voleb nedlouho po svém založení. Podle vedení strany to byl způsob, jak vyzkoušet možnosti a voličský potenciál nově vzniklého subjektu. Účast v těchto volbách měla sloužit především ke zjištění, jestli ji voliči důvěřují natolik, aby se o jejich přízeň mohla ucházet i ve volbách do PS.⁶³ Od Svobodných se očekával solidní výsledek, neboť ODS v té době procházela krizí ohledně LS, kdy se značná část zákonodárců více či méně razantně vyjádřila proti přijetí této reformní smlouvy. Většina se však nakonec přiklonila k pozitivnímu postoji ke smlouvě, což u mnoha pravicových voličů vyvolalo značnou nevoli. Právě na tyto zklamané voliče ODS mířili Svobodní především.⁶⁴ Svobodní však nebyli jediní, kdo vsadil na evropskou tematiku. Na základě odporu proti LS vzniklo pár měsíců před Svobodnými hnutí Libertas.cz a na protievropskou kartu sázela i Suverenita, jejíž tváří se stala

---

⁶² Všechny volební údaje, na které se práce odvolává, pocházejí ze stránek ČSÚ www.volby.cz

⁶³ FRYDECKÁ, Lucie: *Otestujeme stranu v eurovolbách, tvrdí její zakladatel Petr Mach*. 10. 12. 2008 (http://zpravy.idnes.cz/otestujeme-stranu-v-eurovolbach-tvrdi-jeji-zakladatel-petr-mach-pxf-/domaci.asp?c=A081210_113853_domaci_adb)

⁶⁴ BARTOŠ, Adam: *Nová strana konkurující ODS se představí v lednu*. 22. 12. 2008 (http://zpravy.idnes.cz/nova-strana-konkurujici-ods-se-predstavi-v-lednu-f6s-/domaci.asp?c=A081222_144814_domaci_jw)

nezařazená europoslankyně Jana Bobošíková. To mohlo být jedním z důvodů, proč Svobodní v eurovolbách dosáhli pouze na 29 846 hlasů, což představovalo 1.26%. Dále v práci uvádím grafy č. 2 a č. 3 s výsledky obou stran.

Největší podíl hlasů se Svobodným podařilo získat v Praze, kde získali 6371 hlasů, tedy 1.87%. ODS se ve své tradiční baště opět dařilo a získala 136 915 hlasů, což představuje 40.29% odevzdaných hlasů. Pro obě strany se jedná ze všech krajů o nejlepší výsledek.

Ve Středočeském kraji, kde se také daří většinou spíše pravici, získali Svobodní 3 631 platných hlasů, tedy 1.27%. Pro ODS zde hlasovalo celkem 102 403 voličů, což se rovnalo 35.98%.

V Jihočeském kraji byl výsledek pro Svobodné 1 771 a tím pádem 1.25%. ODS 47 029 odevzdaných hlasů. Procentuálně tak dostali občanští demokraté 33.27%.

Plzeňský kraj přinesl Svobodným celkem 1 307 1,02%, zatímco ODS si připsala 38 821 hlasů, tedy 30,47% Svobodní v tomto kraji získali 1 307 hlasů, což znamenalo 1,02%.

V Karlovarském kraji hlasovalo pro stranu Petra Macha celkem 695 voličů, kteří představovali 1,31%. ODS zde získala 14 539 hlasů, což se rovnalo 27,49%.

V Ústeckém kraji si Svobodní připsali 1 968 platných hlasů, vyjádřeno procenty 1,32%. Občanští demokraté tady registrovali 41 530 hlasů, což znamenalo 27,97%.

V Libereckém kraji, kde lepších výsledků dosahují zpravidla pravicové strany, hlasovalo pro Svobodné 1 305 voličů, kteří tak straně dali 1,4%. ODS si v tomto kraji připsala 29 586 hlasů, tedy 31,95%.

Voliči v Královéhradeckém kraji odevzdali Svobodným 1 853 hlasovacích lístků, což se rovná 1,42%. ODS zde získala 42 360 hlasů a tedy 32,59%.

V Pardubickém kraji se Svobodným podařilo oslovit 1 525 voličů, což znamenalo volební zisk 1,28%. Pro ODS hlasovalo 34 601 lidí, kteří ji tak přisoudili 29,09%

V kraji Vysočina Svobodní získali 1 299 hlasů, které se přetavily ve výsledek 1,09%. Občanští demokraté v tomto kraji získali 29 924 hlasů a tedy 25,17%.

Na jihu Moravy hlasovalo pro Svobodné 3 002 voličů, což znamenalo zisk 1,11%. Pro ODS se vyjádřilo 73 538 voličů, tedy 27,21%.

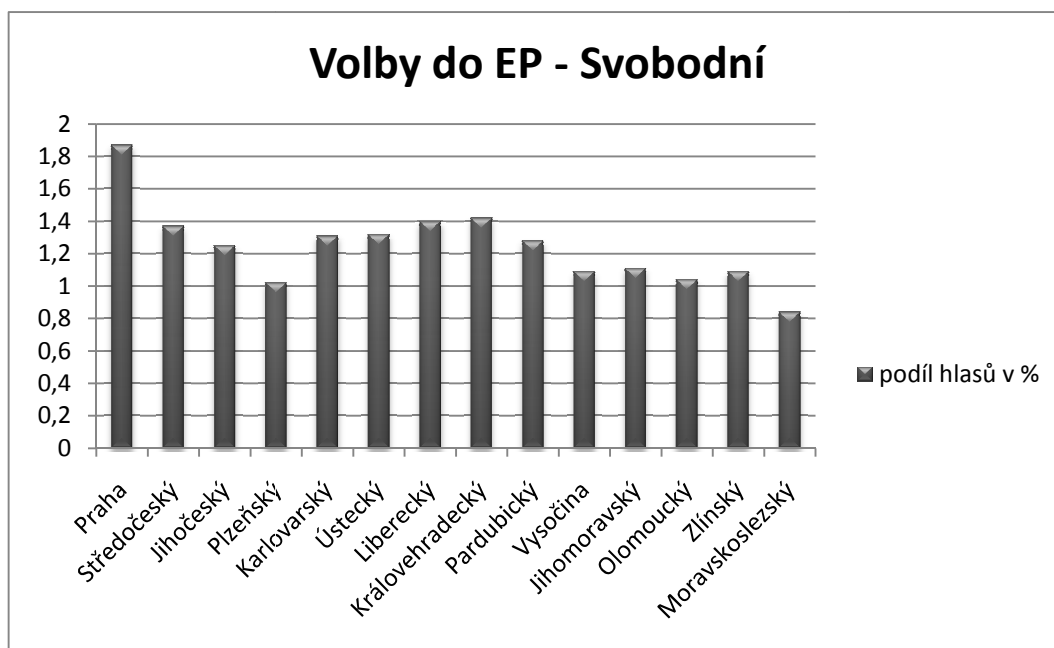
Olomoucký kraj přinesl Svobodným zisk 1 464 hlasů rovnajících se výsledku 1,04%. ODS v tomto kraji získala 35 088, takže 24,95%.

V kraji Zlínském hlasovalo pro Svobodné 1 469 voličů, kteří tak straně přinesli zisk 1,09%. ODS zde získala 36 778 hlasů, což se rovnalo 27,51%.

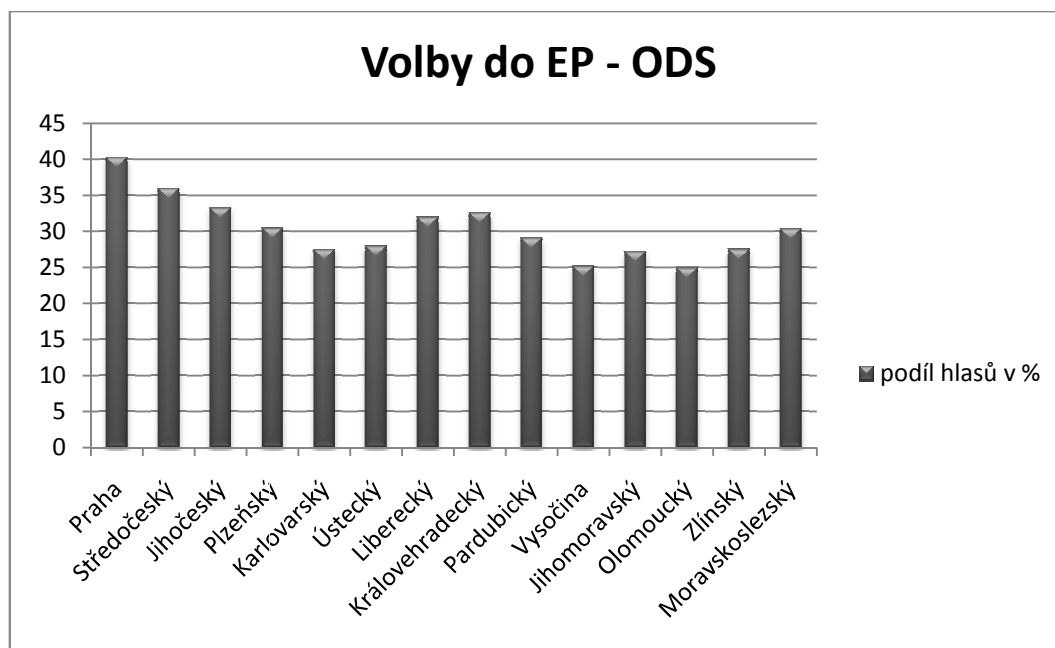
V posledním, Moravskoslezském kraji si Svobodní připsali 2 186 hlasů a 0,84%. Pro ODS hlasovalo 78 834 voličů, tedy 30,36%.

Tato data pro lepší přehlednost jsou níže vyjádřena dvěma grafy. Graf 2 znázorňuje zisky Svobodných v jednotlivých krajích při volbách do EP a druhý pracuje s výsledky ODS v těchto volbách. Pokud porovnáme oba grafy, je zde patrných několik základních trendů. Obě strany dosáhly svého nejlepšího výsledku v Praze. Dále se pak podpora obou stran snižuje, přičemž Svobodným nejvíce klesne v kraji Plzeňském, zatímco ODS až v Karlovarském. Tyto dva tedy přináší obou stranám nejhorší výsledky, co se týká českých krajů. V dalších třech krajích, tedy ústeckém, Libereckém a Královéhradeckém podpora Svobodných a ODS jasně koreluje. Obě strany byly v těchto regionech úspěšnější, než ve většině jiných, což se projevuje v obou grafech viditelným vrcholem v jejich střední části. Pokud se pak posuneme do moravských krajů, vidíme u obou stran spíše podprůměrné výsledky, které mohou být způsobené obecně slabší pozicí pravice na Moravě. Na Vysočině a v krajích Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském výsledky Svobodných téměř přesně kopírují zisky ODS. Větší rozdíl v relativních ziscích obou stran je patrný pouze v kraji Moravskoslezském. O jisté souvislosti mezi podporou ODS a Svobodných se v tomto případě mluvit dá.

Graf 2. Výsledky Strany svobodných občanů ve volbách do Evropského parlamentu 2009

Graf 3. Výsledky Občanské demokratické strany ve volbách do Evropského parlamentu 2009

2.4.2 Volby do Poslanecké sněmovny 2010

Před volbami do PS se mnohé diskuze točily kolem tématu možného spojení některých menších stran za účelem zvýšení volebního zisku. Zkušenosti z minulých let jasně ukázaly, že tato malá uskupení mají jen minimální šanci

se do sněmovny dostat, pokud alespoň do určité míry nespojí své síly. Strany počítaly s podzimním termínem voleb, které se ale kvůli zásahu ústavního soudu konaly až v řádném termínu, tedy na jaře 2010. V první fázi všechno nasvědčovalo tomu, že se Svobodní rozhodli jít do těchto voleb samostatně. Podle vyjádření místopředsedy strany Františka Matějky Svobodní nenašli stranu, která by měla stejné programové cíle.⁶⁵ O dva měsíce později se ale na webu Svobodných objevila zpráva, že na některých kandidátkách Svobodných budou kandidovat i zástupci strany *Právo a Spravedlnost*, s níž uzavřeli dohodu o politické spolupráci. Podle této dohody se strany v ideové rovině shodují například na nutnosti omezení vlivu EU na život občanů, vyrovnaném hospodaření státu, omezení množství daní a regulací či podpoře prezidenta Václava Klause v jeho snahách o „svobodnější společnost a svrchovanost ČR“.⁶⁶ V praktické rovině se tato ideová blízkost mimo jiné projevila závazkem strany Právo a Spravedlnost nekandidovat samostatně, nýbrž výhradně v rámci kandidátních listin Svobodných.⁶⁷ Spolupráce těchto stran nebyla ničím novým, obě se společně podíleli na iniciativě DOST, která měla kromě jiných cílů zabránit ratifikaci LS.⁶⁸

Přesto ale získali Svobodní pouze 0,74%. Oproti volbám do EP si nicméně Svobodní připsali o 10 tisíc hlasů více, nižší procento je dáno podstatně vyšší voličskou účastí v těchto volbách.

Stejně jako v případě voleb do EP byly výsledky obou sledovaných stran v těchto volbách přeneseny do grafické podoby, která usnadňuje jejich vzájemnou komparaci.

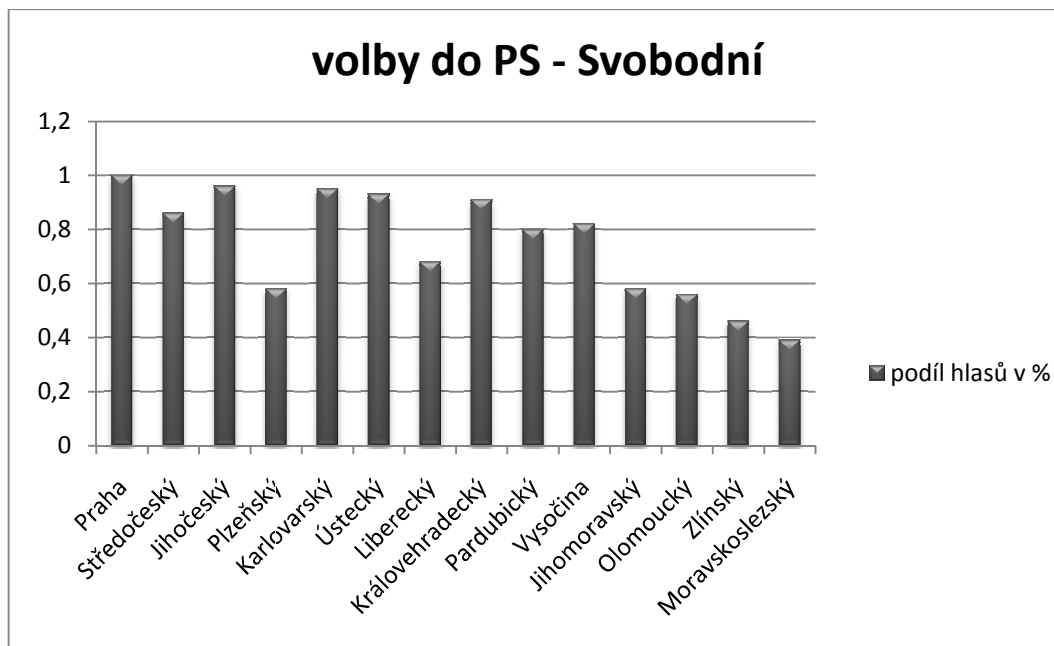
⁶⁵ Bobošíková se kvůli volbám do sněmovny spojuje se stranou Volfové. Lidovky.cz, 11. 1. 2010 (http://www.lidovky.cz/bobosikova-se-kvuli-volbam-do-snemovny-spojuje-se-stranou-volfove-1dl-/ln_domov.asp?c=A100111_134932_ln_domov_mpr)

⁶⁶ Dohoda o politické spolupráci mimoparlamentních pravicových stran. Tato dohoda byla uzavřena 12. února 2010 v Praze. Za Svobodné ji podepsal předseda Petr Mach, za stranu Právo a spravedlnost potom Kryštof Kinder. (<https://www.svobodni.cz/files/docs/dohoda-o-politicke-spolupraci.pdf>)

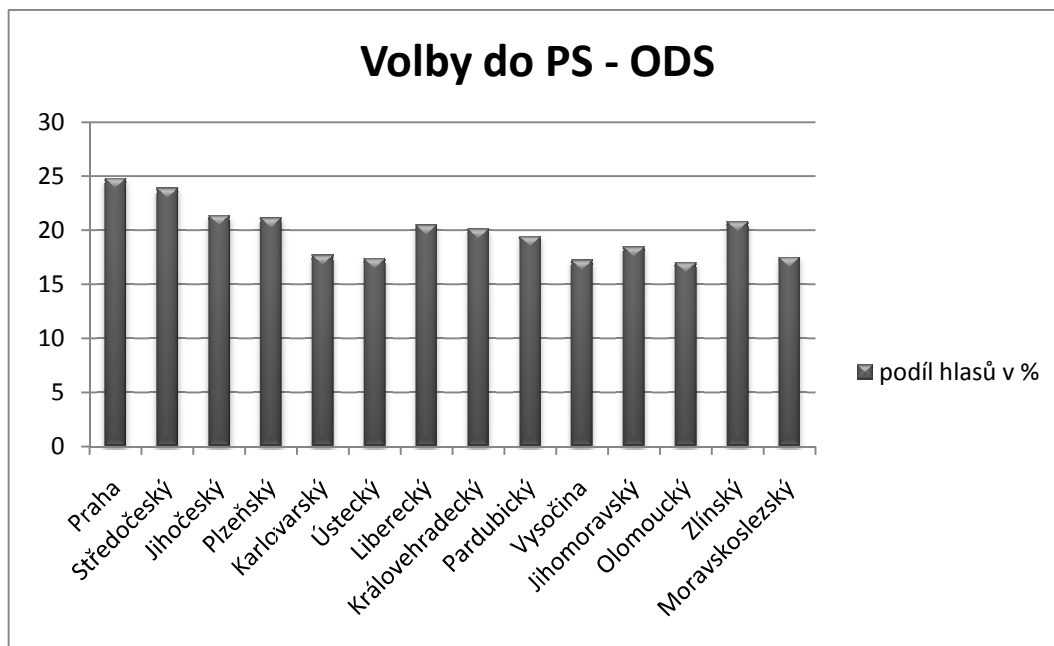
⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Svobodní a PaS půjdou do voleb společně. (<http://www.pas-strana.cz/volby.php#>)

Graf 4. Výsledky Strany svobodných občanů ve volbách do PS 2010

Graf 5. Výsledky Občanské demokratické strany ve volbách do PS 2010

V Praze se opět jak Svobodným, tak i ODS dařilo ze všech regionů nejlépe. Svobodní zde dosáhli téměř identického počtu hlasů jak ve volbách do EP, procentuálně to pro ně však znamenalo pouze 1% (6409 hlasů). Občanští demokraté zde také zaznamenali svůj nejlepší výsledek: 24,79% (158014 hlasů). Tím ovšem zjevné podobnosti mezi výsledky obou stran končí.

Podpora Svobodných klesá v kraji Středočeském a opět stoupá v Jihočeském. U ODS v obou těchto regionech pozvolna klesá. U dalšího, Plzeňského kraje, je pak téměř totožná s Jihočeským, zatímco Svobodným zde dramaticky klesá. Mimořádně znatelné jsou také rozdíly v dalších dvou krajích, tedy Karlovarském a Ústeckém. Zatímco Svobodní zde ze všech krajů dosahují svého třetího a čtvrtého nejlepšího výsledku, pro ODS jsou oba výsledkově podprůměrné. Ústecký kraj pro občanské demokraty znamená dokonce třetí nejhorší výsledek v rámci republiky. Evidentní nesoulad mezi výsledky obou stran přináší i kraj Liberecký. Svobodní zde oproti předchozím dvěma krajům citelně ztrácejí a jejich výsledek je silně podprůměrný, zatímco pro ODS patří tento kraj k těm úspěšnějším. Na podobné pozici je pro ODS i Královéhradecký kraj, kde získávají velmi podobné procento jako v Libereckém (20,47 % a 20,12%). Svobodným naopak ve srovnání s Libereckým krajem zisk v Královéhradeckém citelně stoupá (0,68% a 0,91% představující rozdíl mezi 1460 a 2634 hlasy). Pardubický kraj byl pro obě strany průměrně úspěšný. Svobodným u dalších pěti krajů v pořadí Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský podpora postupně slábne, přičemž v posledních dvou jmenovaných je zcela nejslabší. ODS výsledky v těchto krajích jaksí „skáčou“ – na Vysočině a v krajích Olomouckém a Moravskoslezském jsou srovnatelné, zatímco v Jihomoravském a Zlínském jsou o něco vyšší. Dva regiony s celkově nejnižší podporou pro občanské demokraty jsou Vysočina a kraj Olomoucký.

Již při pouhém pohledu na oba grafy je tedy zjevné, že zisky Svobodných v mnohem větší míře korelují s volebními výsledky ODS ve volbách evropských, než jak je tomu ve volbách do PS. Zajímavé by jistě bylo analyzovat, proč je tomu tak. Taková analýza však přesahuje možnosti této práce. Je samozřejmostí, že pokud bychom chtěli na základě toho vytvořit teorii, nebo ustanovit obecně platný vztah mezi výsledky těchto dvou stran, bylo by zapotřebí podstatně vyššího počtu dat, v první řadě volebních výsledků různých druhů voleb za delší časové období. To však nebude možné dříve, než za několik let. To navíc za předpokladu, že se Svobodní

budou účastnit všech druhů voleb a nezmizí z politické scény nadobro, jak tomu v minulosti bylo u několika menších stran.

2.4.3 Pearsonův koeficient

Aby bylo docíleno vyšší přesnosti výsledků vztahů volební podpory Svobodných a ODS, byly výsledky obou voleb popsány v předchozí kapitole podrobeny korelaci pomocí Pearsonova koeficientu. Ten se používá na měření lineární závislosti mezi dvěma veličinami. Nabývá hodnot od -1 do 1.

Na rozdíl od krajů byly v tomto případě analyzovány výsledky obou stran na úrovni všech 77 okresů. To umožnilo přesnější hledání vztahu volebních výsledků obou stran. Zjištěný koeficient byl následující:

Volby do EP: **0,50**

Volby do PS: **0,28**

Koeficient prokazuje v obou případech závislost, což potvrzuje předpoklad, že volební zisky Svobodných korelují se zisky ODS. Nicméně v podstatně větší míře je tomu v případě voleb do Evropského parlamentu, než ve volbách do Poslanecké sněmovny. V případě evropských voleb je korelace velmi významná.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské diplomové práce bylo analyzovat euroskepticismus, který představuje Strana svobodných občanů, kategorizovat tuto stranu v rámci nejvýznamnějších typologií, které se problematikou euroskepticismu zabývají a zodpovědět výzkumné otázky z úvodu práce týkající se vzniku strany. Dalším dílčím cílem byla komparace volebních výsledků Svobodných a ODS.

Autor této práce se v její první části zaměřil na přehled typologií, které se euroskepticismem zabývají. Literatura, ze které tato část vychází, byla z velké části anglicky psaná a po všech stránkách naprosto dostačující. V druhé, analytické části, nicméně převažují internetové zdroje, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že Svobodní jsou relativně novým fenoménem. Odborná literatura zabývající se ryze českými formami euroskepticismu zde citelně chybí. Z pochopitelných důvodů zatím nejsou k dispozici ani studie, které by určitým způsobem pracovali přímo se Stranou svobodných občanů.

V úvodní kapitole analytické části bylo prokázáno, že rozdělení občanských demokratů v postoji k LS bylo důležitým mezníkem pro vznik nové pravicové strany, která hned po založení vyhlášovala větší „věrnost“ myšlenkám, které formovaly vznik ODS. V následující kapitole, věnující se mediální reflexi vzniku Svobodných, bylo nicméně upozorněno na fakt, že navzdory předpokladům nebyli Svobodní v době svého vzniku spojováni výhradně s LS. Často hrála v této souvislosti roli jiná témata, především personální otázky v oblasti vyjádření podpory straně.

Cílem další části práce byla aplikace typologií popsaných v teoretické části za účelem zjištění reálné míry euroskepticismu Svobodných. U revidovaného pojetí *měkkého* a *tvrdého* euroskepticismu Taggarta a Szczerbiaka nebylo možné na základě programové analýzy zařadit Svobodné do kategorie *tvrdého* euroskepticismu. Hlavním důvodem byla absence principiální kritiky evropské integrace jako takové. Z postojů Svobodných je patrné, že jejich kritika se soustředí výhradně na současnou situaci a směřování EU. Z podobného důvodu, odmítání integrace jako ideové konstrukce, nelze Svobodné klasifikovat jako *euroidmítače* ani v další

typologii, kterou představili Kopecký a Mudde. V jejich práci, jak se ukázalo, je pro tuto stranu přesnější kategorie *euroskeptiků*. V typologii Contiho a Verzechelliho se opět rozhodovalo mezi kategoriemi *měkkého* a *tvrdého* euroskepticismu, neboť k dalším třem skupinám mají Svobodní zjevně daleko. Protože však Svobodní nesplňují v obou z těchto kategorií alespoň jednu z podmínek, které autoři definují, jejich zařazení do jedné z těchto kategorií by bylo značně zkreslující. Pokud bychom chtěli k tomuto problému přistoupit s naprostou exaktností, museli bychom vytvořit specifickou kategorii. Problematická je i klasifikace Svobodných v rámci typologie Petra Kanioka. Strana totiž sdílí některé charakteristiky ze dvou možných kategorií. Z kategorie *eurogovernmentalistů* je to kupříkladu podpora vícerychlostní integrace a z kategorie *euroskeptiků* můžeme jmenovat rétorický důraz na neúspěchy integrace. Do nejtvrdší možné skupiny v rámci této typologie tak Svobodné ani tentokrát zařadit nelze. Poslední typologií, které se tato práce věnuje je typologie Chritophera Flooda. V tomto případě narážíme na problém, zdali je možné kritiku LS považovat za snahu vrátit integraci do bodu, kde se nacházela v minulosti, jestliže Svobodní zároveň v současnosti nevěří na neformovatelnost EU. Jestliže ovšem takto vyloučíme Floodovu kategorii *revizionistů*, jedinou zbývající kategorií jsou *euroodmítači*. Tady ale opět není splněna podmínka odmítání integrace jako hodnoty. Proto není možné Svobodné v této typologii zařadit do kategorie odmítačů.

Hypotéza č. 1 z úvodu práce se tak nepotvrdila – stranu Svobodných občanů není možné ve všech hlavních typologiích euroskepticismu zařadit v každé z nich do nejtvrdší možné kategorie.

Ve druhé části analýzy se autor věnoval komparaci volebních výsledků Svobodných a ODS. V tomto případě jsem vycházel z předpokladu, že jako strana, která vznikla v zásadě odštěpením od ODS, bude dosahovat vyšších výsledků v těch krajích, kde se zároveň daří ODS a naopak. Tento vztah se do značné míry potvrdil ve volbách do EP, kde je patrná korelace výsledků obou stran. Ve volbách do PS ovšem tento jev pozorován nebyl. V těchto volbách se výsledky velmi lišily, v některých krajích velmi dramaticky. Tento vztah byl potvrzen použitím Pearsonova koeficientu na úrovni okresů. Hypotézu č. 2 se tedy také nepodařilo potvrdit.

Vypovídající hodnota vztahu mezi volebními výsledky by se zvýšila, kdyby Svobodní dosáhli vyšších výsledků. Užitečné by jistě také bylo monitorovat výsledky v delším časovém období, což by rovněž zvýšilo relevanci výsledků. Ty mohou být zkresleny především existencí několika podobných uskupení ve stejné části politického spektra.

Další výzkum v této oblasti by se mohl zaměřit právě na proměnlivost volebních výsledků pravicových stran v souvislosti s evropskými tématy. Podmětná by byla i souhrnná analýza postojů a výsledků všech euroskepticích uskupení v ČR.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY:

- BARTOŠ, Adam: *Nová strana konkurující ODS se představí v lednu*. 22. 12. 2008 (http://zpravy.idnes.cz/nova-strana-konkurujici-ods-se-predstavi-v-lednu-f6s-/domaci.asp?c=A081222_144814_domaci_jw)
- *Bobošíková se kvůli volbám do sněmovny spojuje se stranou Volfové*. Lidovky.cz, 11. 1. 2010 (http://www.lidovky.cz/bobosikova-se-kvuli-volbam-do-snemovny-spojuje-se-stranou-volfove-1dl-/ln_domov.asp?c=A100111_134932_ln_domov_mpr)
- *ČR a EU v datech* (<http://www.euroskop.cz/214/sekce/od-navazani-diplomatickych-styku-po-prvni-kolo-jednani-v-rijnu-1998/>)
- *Dohoda o politické spolupráci mimoparlamentních pravicových stran*. (<https://www.svobodni.cz/files/docs/dohoda-o-politicke-spolupraci.pdf>)
- *EU má alternativu. Návrh volebního programu Svobodých pro volby Evropského Parlamentu*. Březen 2009. (<http://www.svobodni.cz/files/docs/VOLEBNI-PRGRAM-DRAFT.pdf>) 3 str.
- *Evropa svobodných států* (<http://www.svobodni.cz/1-nezobrazeno/86-evropa-svobodnych-statu/>)
- *Finální kandidátka Svobodných do Evropského parlamentu*. 28. 3. 2009 (<http://www.svobodni.cz/media/tiskove-zpravy/68-finalni-kandidatka-svobodnych-do-evropskeho-parlamentu/>)
- FRYDECKÁ, Lucie: *Otestujeme stranu v eurovolbách, tvrdí její zakladatel Petr Mach*. 10. 12. 2008 (http://zpravy.idnes.cz/otestujeme-stranu-v-eurovolbach-tvrdi-jeji-zakladatel-petr-mach-pxf-/domaci.asp?c=A081210_113853_domaci_adb)
- *Jméno nové strany bude Strana svobodných občanů*, web ČT 24, 11. 1. 2009 (<http://www.ct24.cz/domaci/41376-jmeno-nove-strany-bude-strana-svobodnych-obcanu>)
- KOLÁŘ, Petr: *ODS už přišla o celou rodinu Václava Klause*. Lidové noviny, 18. 3. 2009: 1.
- KOTTASOVÁ, Ivana: *Strana "tří Klausů" loví mezi poslanci*. Hospodářské noviny, 13. 1. 2009: 2.

- MACH, Petr: *Ideový projev k založení Strany svobodných občanů*. 14. 2. 2009 (<http://www.svobodni.cz/media/clanky/26-petr-mach-ideovy-projev-k-zalozeni-strany-svobodnych-obcanu>)
- *Manifest českého eurorealismu. Dokument k ideové konferenci ODS*. (<http://www.ods.cz/docs/dokumenty/zahradil-manifest.pdf>) 13 str.
- *Místopředsedou Svobodných zvolen František Matějka z Mostu*. 18. 3. 2010 (<http://www.svobodni.cz/media/tiskove-zpravy/835-mistopredsedou-svobodnych-zvolen-frantisek-matejka-z-mostu/>)
- *Politický program Strany svobodných občanů. Svoboda, odpovědnost a spravedlnost*. (<http://www.svobodni.cz/files/docs/Politicky-program.pdf>) 34 str.
- Poslanecká sněmovna PČR. 46. schůze, 11. hlasování 18. února 2009 (<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=48969&o=5>)
- *Prezident: pozdrav nové straně stačí*. Právo, 12. 3. 2009: 3.
- *Projev Petra Macha na konferenci UKIP*. 3. 9. 2010 (<http://petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=499>)
- Senát PČR, 6. schůze, 7. hlasování. 6. května 2009 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=9887&O=7>)
- *Senátorka Janáčková zůstává v klubu ODS*. Právo, 17. 2. 2009: 4.
- *Svobodní a PaS půjdou do voleb společně*. (<http://www.pas-strana.cz/volby.php#>)
- *Svobodní vyzývají senátory: Odmítněte Lisabonskou smlouvu*. 2. 5. 2009 (<http://politika24.cz/clanky/clanek-svobodni-vyzyvaji-senatory-odmitnete-lisabonskou-smlouvu/>)
- ŠNÍDL, Vladimír: *Vládu odstřelil milovník PC her*. Hospodářské noviny, 26. 3. 2009: 2.
- TABERY, Erik: *Václav Klaus na lovu*. Lidové noviny, 26. 3. 2009: 9.
- *Usnesení ustavujícího sněmu Svobodných*. 14. 2. 2009 (<http://www.svobodni.cz/files/docs/Usneseni-ustavujiciho-snemu.pdf>) 3 str.

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ODKAZY:

- www.anopress.cz
- www.euroskop.cz
- www.svobodni.cz
- www.ct24.cz
- www.petrmach.cz
- www.volby.cz
- www.idnes.cz
- www.lidovky.cz
- www.ods.cz
- www.pas-strana.cz
- www.psp.cz

LITERATURA:

- CONTI, Nicolo: *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case*. SEI Working Paper. 2003, (<http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp70.pdf>) 41 str.
- FLOOD, Christopher; USHERWOOD, Simon: *Positions, Dispositions, Transitions: A Model of Group Alignment on EU Integration*. Paper presented at the 55th Annual Conference of the Political Studies Association, University of Leeds, 2005, (<http://www.psa.ac.uk/journals/pdf/5/2005/Flood.pdf>) 18 str.
- FORSTER, Anthony: *Euroscepticism in Contemporary British Politics: Opposition to Europe in the Conservative and Labour Parties since 1945*. New York: Routledge, 2002. 168 str.
- HAVLÍK, Vlastimil: *Jak je měřit? Přístupy a metody analýzy postojů politických stran k evropské integraci*. CSPR – Středoevropské politické studie. 2008, 10, 4 (<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=351>)
- HAVLÍK, Vlastimil; KANIOK, Petr (eds). *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. 119 str.
- HOLMES, Martin (ed): *The Eurosceptical Reader 2*. London: Palgrave, 2002. 296 s.

- HOOGHE, Liesbet; MARKS, Gary: *Sources of euroscepticism*. Acta Politica, 2007. 42, s. 119-127.
- KANIOK, Petr: *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů*. Brno, 2006. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra politologie. 170 str.
- KANIOK, Petr: *Uchopení neuchopitelného? Stranický euroskepticismus v kontextu pozitivních postojů politických stran k EU*. Politologický časopis. č. 4, 2007, s. 345-360.
- KOPECKÝ, Peter; MUDDE, Cas: *The Two Sides of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe*. European Union Politics, 2002, Vol. 3, 3, s. 297-326.
- KOPEČEK, Lubomír: *Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové - jak s nimi pracovat?*. Politologický časopis. 2004, 3, s. 240-263.
- MACH, Petr: *Jak vystoupit z EU*. Laissez Faire, 2010, 103 str.
- RIISHØJ, Søren: *Europeanisation and Euro-scepticism. Experiences from Poland and the Czech Republic*. CSPR - Středoevropské politické studie. 2004, 6, 4, (<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=211>)
- SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul: *Parties, Positions and Europe: Euroscepticism in the EU Candidate States of Central and Eastern Europe*. SEI Working paper. 2001, 46, 39 str.
- SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul: *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality*. SEI Working Paper. 2003, 69, (<http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf>) (28. 2. 2011)
- SZCZERBIAK, Aleks; TAGGART, Paul: *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1*. New York: Oxford University Press, 2008, 403 str.
- WEßELS, Bernhard: *Discontent and European Identity: Three Types of Euroscepticism*. Acta Politica, 2007, 42, (<http://www.palgrave-journals.com/ap/journal/v42/n2/pdf/5500188a.pdf>) 20 str.

ABSTRAKT

Strana svobodných občanů – česká podoba euroskepticismu

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá euroskepticismem reprezentovaným Stranou svobodných občanů. Tato strana vznikla na začátku roku 2009 v době, kdy ČR vrcholily debaty o Lisabonské smlouvě. Strana se od začátku vyslovovala pro její odmítnutí a dnes prosazuje vystoupení ČR z EU. Práce se dělí na dvě hlavní části. První z nich je částí teoretickou, kde se autor zaměřuje na popsání nejvýznamnějších typologií euroskepticismu. První část práce pak uzavírá kapitola věnující se specifickým výzkumu euroskepticismu v regionu střední Evropy. Druhá část práce je částí analytickou. Zde je nejprve nastíněn vznik Svobodných a to z hlediska ideových rozporů s Občanskou demokratickou stranou a zmíněna je i reflexe vzniku strany v médiích, která se snaží nalézt odpověď na otázku, zdali byl vznik strany mediálně spojován s Lisabonskou smlouvou. V další kapitole jsou pak typologie rozebrané v první části práce aplikovány na Stranu svobodných občanů. Tato aplikace ukázala, že tuto stranu není možné ve všech zmíněných typologiích zařadit do nejtvrďší, tedy nejvíce euroskeptické kategorie. V poslední části práce autor porovnává výsledky Svobodných s výsledky ODS ve volbách do Evropského parlamentu a volbách do Poslanecké sněmovny. Výsledek komparace je poněkud překvapující: zisky obou stran do značné míry korelují ve volbách evropských, ale podstatně menší korelaci pozorujeme u voleb do Poslanecké sněmovny.

Klíčová slova: euroskepticismus, Strana svobodných občanů, Lisabonská smlouva, ideologie, Svobodní

ABSTRACT

Free Citizens – Czech form of euroscepticism

This bachelor thesis deals with euroscepticism represented by the *Free citizens*. This party was established at the beginning of the year 2009 in the period of culminating discussions about the Lisbon treaty. This party's stance towards the treaty has been rejecting and today the party pushes for secession of the Czech rep. from the EU. Whole paper consists of two main parts. First one is theoretical. Objective of this part is to reflect on the most prominent typologies of euroscepticism. Theoretical part of paper is then concluded by the chapter focusing on some particularities of the research of euroscepticism in central Europe. The second part of paper is analysis. First, the establishment of the *Free citizens* is considered with respect to ideological disagreements with the Civic democrats (ODS). Next, media's reflection on the party's establishment is mentioned in order to find out whether or not the party was associated with the Lisbon treaty in Medias. In the following chapter, the typologies mentioned in the first part are applied to the case of Free citizens party. This analysis demonstrated that the party does not fall to the hardest category in all of typologies and therefore cannot be categorized as the most eurosceptical according to those typologies. In the last part of this paper, author compares election results of Free citizens and the Civic democrats at the European parliament election and the Czech House of deputies election. The comparison results are rather surprising: election gains of both parties correlate to a certain degree at the European elections but the relation is far less apparent in the case of the Czech Lower house election.

Keywords: euroscepticism, Free citizens, Lisbon treaty, ideology

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Pavel Vagenknecht
Název katedry a fakulty:	Katedra politologie a evropských studií, Filozofická fakulta
Název práce:	Strana svobodných občanů – česká podoba euroskepticismu
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011
Počet znaků:	88016
Počet příloh:	0
Rozsah:	52 s.
Klíčová slova:	euroskepticismus, Strana svobodných občanů, Lisabonská smlouva, ideologie, Svobodní

Charakteristika práce:

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá euroskepticismem, který představuje Strana svobodných občanů. V první části práce jsou zmíněny nejvýznamnější typologie, které se euroskepticismem zabývají. Ve druhé, analytické části jsou tyto typologie aplikovány na případ Svobodných. Dále jsou pak analyzovány vztahy mezi volebními zisky Svobodných a Občanskou demokratickou stranou, od které se tato nová strana v době schvalování Lisabonské smlouvy oddělila.